

16 januari 2009

ADVOCATENBLAD 1

*Bezuinigingen rechtsbijstand
voorlopig tegengehouden*

PROTEST PRO DEO

*Concurrentiebeding
advocaat kan strijden
met Mededingingswet*

*Tweede EHRM-
uitspraak: advocaat
moet bij politieverhoor*

*Gedenkwaardige
dwalingen*

Niehoff Werning & Kooij
verzekeringsadviseurs voor advocatuur en notariaat

Ieder z'n vak...

We kunnen er geheimzinnig over doen, maar het moet maar eens hardop gezegd worden: als advocaat loopt u een hoger dan gemiddeld risico dat u in een situatie belandt waarin een beroepsaansprakelijkheidsverzekering noodzakelijk is. Hoe zorgvuldig en professioneel u ook opereert, als het fout gaat kan dit grote financiële gevolgen hebben. Daarmee komt u op ons vakgebied. We zijn financiële dienstverleners, gespecialiseerd op het gebied van de advocatuur.

Dus als er iemand is die weet aan welke eisen een beroepsaansprakelijkheidsverzekering in uw specifieke geval moet voldoen, dan zijn wij het!

www.nwk.nl

Advocaten protesteerden op 17 december jl. bij de Tweede Kamer, en bijna alle partijen keerden zich **tegen de bezuinigingen op de rechtsbijstand**. Wat zijn de nieuwe plannen?

Omdat een **concurrentiebeding** een verboden mededingingsbeperking kan zijn, kunnen afspraken tussen twee grote advocatenkantoren over de **overstap van advocaat** en cliënten, in strijd zijn met de Mededingingswet.

Sinds 1 januari beoogt een nieuwe wettelijk regeling de **kwaliteit van tolken** en vertalers in het straf- en vreemdelingenrecht te verbeteren. Advocaten kunnen dit proces stimuleren.

Advocaten kunnen alle teksten die sinds 1996 in dit blad zijn verschenen, onder meer op trefwoord *bliksemsnel* doorzoeken in **het digitale archief** op BalieNet. **4**

Nederland implementeerde lange tijd niet de richtlijn voor advocaten die willen werken in andere lidstaten, 'ter **bescherming van de advocatenmarkt**'. **5**

Amerikaanse advocaten laten werk uitvoeren **in India** – maar Nederlandse producties, uit Pakistan? **8**

Opnieuw besliste het EHRM dat een verdachte ook voor het eerste verhoor **toegang tot een advocaat** moet hebben. **17**

'Ook in Nederland is **bescherming van kinderrechten** vaak onvoldoende,' Kinderrechtenorganisatie kan advocaten ondersteunen. **20**

Moord- en doodslag is de **Champions League van het strafrecht**. Een boek over dwalingen dat voor strafpleiters een aanrader is, voor politie, justitie en rechters een leerboek. **27**

.....
Verder...

Column 3 » Advocaten voor advocaten: geen mensenrechtenprijs voor Iraanse 6 » Stagiaires kijken terug op universiteit 7 » Brieven en reacties: Veel advocaten zijn onverzekerd na wisseling van verzekeraar 11 » Naschrift over analyse Wwft 11 » Advocaat en docent ethiek in Malawi 9
[Van de deken 10](#) » [Permanente opleiding 28](#) » [Personalia 30](#)
[Tuchtrecht 34](#) »

Omslag:
V.l.n.r.: Gea Wiekamp,
Willem de Vries en
Jan Knepelhout.
Foto: Jiri Büller

Geschorste verdachte nog altijd zonder advocaat

Actievoeren met zuchten en succes

foto's: Jim Büller

Toen de Tweede Kamer op 17 december jl. de bezuinigingsplannen voor de gefinancierde rechtsbijstand besprak, trok staatssecretaris Albayrak haar plan om een verzekeringsstelsel in te voeren snel terug. Krap drie uur later lag er een stapeltje alternatieve maatregelen. Hoe nu verder?

.....
Tatiana Scheltema
Orderredacteur, en
medewerker
actiecomité Red de
Rechtshulp
.....

In het provisorisch met lege bierflesjes, kranten en posters ingerichte *aksiencentrum* van het comité Red de Rechtshulp bij de landelijke Orde heerste woensdagmiddag 17 december een uitgelaten stemming. Feestelijk uitgedoste medewerkers liepen in en uit, haastig toegesnelde AR-leden toverden imaginaire flessen champagne uit de binnenzak. Reden voor de feeststemming: het afblazen van de plannen van staatssecretaris Albayrak (PvdA) om twee miljoen rechtzoekenden voor juridische problemen de verzekeringsmarkt op te drijven. De actie Red de Rechtshulp

was daarmee een groot succes – al was de feestkleding ter gelegenheid van het jaarlijkse kerstdiner van het Bureau, dat diezelfde avond werd gehouden.

Geërgerd

Gewoon even bellen met de burger. Door zo'n 'intensivering van de inspanningen om tot een proactieve geschiloplossing door overheidsinstanties te komen (...) kan de aanvankelijk behoudend begrote maatregel een extra besparing van wel 25 procent opleveren,' schreef de staatssecretaris krap drie uur na opschorting van het alge-

meen overleg over de gefinancierde rechtshulp aan de Kamer. Zij bleek bereid het verzekeringsplan te laten vallen als de Kamer met alternatieve voorstellen zou instemmen. Ambtenaren moeten eerder telefonisch contact zoeken met de burger om geschillen te voorkomen, het minimum financieel belang voor rechtzoekenden gaat omhoog (besparing: 3 miljoen), en de beloning bij beroep in vreemdelingenzaken gaat omlaag (besparing: 3,3 miljoen).

De nieuwe voorstellen lijken een willekeurige greep uit de grabbelton van ideeën die tijdens het doorlichtingstraject vorige zomer kwamen opborrelen. Als we VSAN-voorzitter Hein Vogel op 8 januari bellen moet hij een beetje zuchten (hij heeft ook griep). 'Begin nou eerst eens met het stroomlijnen van de processen, in plaats van snel te willen scoren met hap-

Column

Matthijs Kaaks

Advocaat in recessie

Is uw kantoor al crisis-proof?

Lepe cursuscolporteurs houden ons voor dat het nuttig is om tegen forse betaling een hele dag in een benauwd zaaltje deze vraag te gaan behandelen. KSU is de eerste die brood ziet in de kredietcrisis. 'Onder leiding van een professor geven deskundigen u 5 vuistregels om uw kantoor crisis-proof te maken', adverteert KSU.

Kluwer zal ongetwijfeld nog volgen met seminars getiteld 'de Maatschap in tegenspoed: for better or for worse' of 'Advocaat in crisistijd: tering naar de nering?'

De Orde juicht het toe en doteert dit alles royaal met punten.

Staan advocaten als benarde billenknijpers te trappelen om in een cursus te vernemen hoe ze de broekriem kunnen aanhalen? Het zal niet nodig zijn. Mij werden afgelopen week de belangrijkste tips in een anonieme envelop bezorgd met slechts de tekst: *non sibi sed omnibus*.

De kredietcrisis gaat ons allen aan. Waardevolle kennis die onze kantoren van de ondergang kan redden moet algemeen beschikbaar zijn. Hier komen ze dus, de vijf vuistregels.

1. Stap uit de maatschap nu het nog kan en word eenpitter. Van verlieslijdende secties heeft de eenpitter geen last. Vergadering wordt omgezet in declarabele uren. Kantoor aan huis is goedkoop en scheelt bovendien reiskosten.
2. Maak van de nood een deugd en gebruik de crisis voor uw acquisitie. Voer een recessietarief in. Bied bedrijven een speciale due diligence aan om na te gaan of hun contracten wel crisis-proof zijn. Da's prima te verkopen lucht.
3. De kantoorkosten kunnen flink omlaag. Doe de leaseauto de deur uit en kies voor de kantoorfiets. Ook kinderzitjes zijn fiscaal aftrekbaar als daar een dossierkoffer in past. Geef de gehuurde toga na de zitting door aan een collega of confrère en deel de kosten.
4. Wek altijd de indruk het verschrikkelijk druk te hebben en wend een volle agenda voor. Niemand gaat eten in een leeg restaurant: cliënten willen niet het idee hebben dat hun advocaat blij is met een nieuwe zaak.
5. Vermijd dure cursussen en seminars. Er zijn veel gratis lezingen waarmee punten te verwerven zijn.

In overleg met de Orde is aan lezing van deze column een opleidingspunt toegekend, te verkrijgen door dit stukje uitgeknipt aan het Bureau Opleiding te sturen onder vermelding van 'gratis punt'.

Over het verhogen van het minimale financiële belang, is Vogel licht geërgerd. 'Dat is al eens langs geweest in het doorlichtingstraject. Toen zeiden we al: met zo'n maatregel moet je oppassen. In zaken voor cliënten met bijstand die in het geweer komen tegen een strafkorting, is de som waar het om gaat vaak relatief laag. Maar als je niks doet, krijg je de volgende keer te horen: waar hebt u het over? U deed de vorige keer toch ook niks?'

Jan de Wit van de SP, de enige politicus die bij het ter perse gaan van dit artikel al terug was van het kerstreces, beaamt dat: 'Ik begrijp dat je zegt: we verhogen de drempel, we gaan niet voor een habbekrats procederen. Maar er moet wel een hardheidsclausule komen voor zaken die zó principieel zijn dat je toch wil procederen.'

Pissig & steun

Ook het verlagen van het puntental voor een vervolgberoep in vreemdelingenzaken stuit op weerstand bij betrokkenen. 'Ik word er flink pissig over,' zegt Bert Brands, vreemdelingenadvocaat te Alphen aan de Rijn. 'De sociale advocatuur wordt gestraft voor haar

snapmaatregelen die ten koste gaan van de rechtzoekende. Dat geldt ook voor procedures bij de rechtbank. Het grootste deel van de bezuinigingen valt te behalen bij de overheid zelf.'

Lees verder op pagina 4

(advertentie)

De theorie in praktijk brengen

Het CPO is onderdeel van de Radboud Universiteit Nijmegen

Onze cursussen zijn gericht op de praktijk en gebaseerd op de wetenschap. Zo haalt u maximaal rendement uit uw opleiding. **Met het CPO bent u zeker van uw zaak.**

Kijk voor ons cursusaanbod bij het katern elders in dit blad.
www.cpo.nl

Vervolg van pagina 3

pogingen de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren. De staatssecretaris doet het voorkomen alsof het instellen van een vervolgebepoort een druk op de knop is, omdat er zelden een zitting is en alles schriftelijk wordt afgedaan. Belachelijk - wil je het goed doen, dan ben je al gauw een paar uur kwijt.'

De meeste aandacht zal hoe dan ook uitgaan naar het streven van Albayrak om vast te houden aan de maatregel om pas een ambtshalve toevoeging te verstrekken bij inbewaringstelling. Vogel:

'Dat plan is slecht doordacht. Er is nooit gesproken over de gevolgen in de praktijk. Maar als mensen die geschorst worden geen advocaat hebben lopen ze wel met een zwaard van Damocles boven het

hoofd. Juist in de begintijd is er veel werk: getuigen oproepen, het dossier doornemen; daar ligt het zwaartepunt van het proces. Dat is ook de reden waarom de advocaat in die fase wordt toegevoegd.

Door op dat moment het contact met de advocaat door te knippen wordt de verdachte in het strafproces op achterstand gezet.'

Haaks

Het is de vraag hoe de staatssecretaris het politieke spel verder zal spelen. Het plan lijkt onhoudbaar in het licht van twee recente arresten van het EHRM, zie het stuk van Taru Spronken verderop in dit nummer, die lijken te dwingen tot toegang tot een advocaat al bij het eerste verhoor. Steun krijgen de advocaten ook van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak, die zich daags voor het debat tegen de plannen van de staatssecretaris keerde: 'De geplande bezuinigingen van de staatssecretaris op dit terrein lijken haaks te staan op de bedoelingen van het EVRM', schreef de rechtersbond in een persbericht op 16 december. En de NVvR wees er op dat de toegenomen investering van de overheid in vervolging en opsporing een gelijkwaardige investering in de rechtshulp zou rechtvaardigen.

Maar liefst twee archieven Advocatenblad

Het archief van het Advocatenblad is te vinden op BalieNet. Alle teksten die sinds 1996 in het blad zijn verschenen, zijn onder meer op trefwoord *bliksemsnel te doorzoeken*. Dit digitale archief is bereikbaar voor bijna alle advocaten, nu uit de jongste cijfers blijkt dat een kleine 14.000 advocaten een BalieNetcertificaat hebben, terwijl daarnaast een kleine 1800 kantoren een Kantoorcertificaat hebben.

Advocaten die de losse nummers in een jaarband willen opbergen, kunnen deze band kosteloos bestellen bij *de klantenservice van Reed Business*: tel. 0314-358 358, klantenservice@reedbusiness.nl, of: Reed Business bv, postbus 4, 7000 BA Doetinchem, fax 0314-349 048
Als de band al eerder is besteld, wordt die nu binnen ongeveer een maand toegezonden. Ook betalende abonnees kunnen bij de klantenservice een jaarband aanvragen; zij betalen daarvoor € 19,50.

'Nederland wilde de eigen markt beschermen'

Op grond van Europese richtlijnen kunnen advocaten in iedere andere lidstaat aan de slag. Nederland heeft lange tijd nagelaten deze richtlijn goed te implementeren, en beschermde daarmee de eigen advocatenmarkt.

.....
Michel Knapen
 Journalist

Dat concludeert mr. Sjoerd Claessens in zijn proefschrift *Free movement of lawyers in the European Union*, waarop hij 18 december aan de Universiteit Maastricht promoveerde. Claessens (1976) is aan die universiteit verbonden als docent Europees recht.

Het beroep van advocaat is een beetje atypisch, stelt Claessens: gevoelsmatig kun je het eigenlijk alleen in het land beoefenen waar je hebt gestudeerd. Dát recht beheers je immers. Maar het vrij verkeer van personen, zoals dat in het EG-Verdrag wordt gegarandeerd, geldt sinds 1974 (het Reyners-arrest van het Hof van Justitie) ook voor advocaten. Sindsdien is een aantal richtlijnen verschenen om dat recht nader in te vullen, waarop weer de nodige jurisprudentie kwam. Met zijn boek brengt Claessens in deze versnipperde informatie lijn aan.

Uit zijn onderzoek blijkt dat advocaten sinds 2000 in een andere lidstaat mogen werken, maar alleen onder de eigen beroepstitel. Sinds 1989 mocht dat overigens ook, maar alleen na het behalen van de proeve van

bekwaamheid. 'Een Nederlandse advocaat die zich in Duitsland vestigt mag zich daar geen *Rechtsanwalt* noemen, maar alleen advocaat', zegt Claessens. 'Hij mag dan wel alles doen wat de Duitse advocaat doet. Alleen als hij cliënten bij de rechtbank vertegenwoordigt, moet hij samenwerken met een Duitse *Rechtsanwalt*. Het enige wat nodig is, is dat de advocaat in Nederland bij de balie staat ingeschreven. Rechtskennis van het land waar je je diensten aanbiedt of waar je je vestigt is dus niet vereist. Vooral voor advocaten in de grensregio's is dit dus een prettige regeling.'

Maar zo gemakkelijk was het niet altijd. Vóór 1974 was ook nationaliteit een vereiste: alleen een Duitser kon in Duitsland *Rechtsanwalt* worden en alleen een Spanjaard kon in Spanje *abogado* worden. Nadien werd die nationaliteitseis verlaten en kon iemand alleen in het buitenland advocaat worden als hij 'gekwalificeerd' was. De wederzijdse erkenning van diploma's was belangrijk maar bij advocaten was dat toch moeilijk toepasbaar: kennis van het nationale recht was immers de maatstaf.

In 1989 werd de proeve van bekwaamheid ingevoerd. 'Wie in Duitsland als advo-

caat aan de slag wilde, moest – in het Duits, mondeling én schriftelijk – aantonen dat hij het Duitse recht beheerste. Maar het was een behoorlijke horde. Overigens mocht je nog geen praktijk uitoefenen als je de proeve niet had afgerond, je kon het vak dus niet gaandeweg bij een kantoor leren.'

Sinds 2000 mogen advocaten in het buitenland wel direct werken, ze kunnen zich het beroep dus sneller eigen maken. Wie drie jaar heeft gewerkt op een kantoor en kan aantonen dat hij zich intensief met het recht van dat land – en met het gemeenschapsrecht – heeft beziggehouden, kan dan 'integreren' en zich in dat land tooien met de beroepstitel van dat land. Advocaten kunnen er ook voor kiezen een proeve van bekwaamheid te doen. Wie daarvoor slaagt, kan direct de nationale beroepstitel voeren en hoeft het driejarige traject niet te doorlopen.

Wel erg bont

Achteraf gezien is Claessens goed te spreken over de harmonisatie van de uitoefening van het beroep van advocaat, maar over de Nederlandse bijdrage is hij kritisch. 'Nederland heeft richtlijn 98/05 – die voorziet

in het faciliteren van de vestiging van advocaten in een andere lidstaat onder hun eigen beroepstitel – veel te laat geïmplementeerd: pas in 2002, terwijl dat in 2000 al had moeten gebeuren. Maar Nederland maakte het ook om een andere reden wel erg bont. Advocaten van andere lidstaten mochten hier wel advocaat worden, maar geen procureur. Nederlandse advocaten en buitenlanders die de proeve van bekwaamheid aflegden werden gelijk als procureur ingezworen, buitenlanders die na drie jaar integreerden werden geen procureur. Zowel het ministerie van Justitie als de Orde van Advocaten vond het kennelijk onverstandig dat niet-Nederlanders in Nederland gingen procederen. Ik kan het niet anders zien dan dat Nederland de eigen markt heeft willen beschermen. Nu het procuraat is afgeschaft heeft Nederland een veroordeling door het Hof van Justitie maar mooi weten te voorkomen.¹

Geen enkele van de vijftien lidstaten die Claessens heeft onderzocht (de eerste staten die lid werden van de Unie), ging zover. 'En dat is wel raar: Nederland heeft een van de meest liberale regels over de advocatuur. Juridisch advies bijvoorbeeld is er niet gereguleerd, dat mogen ook niet-advocaten doen – in tegenstelling tot bijvoorbeeld Duitsland, daar mogen alleen *Rechtsanwälte* juridisch advies verlenen. Die regel geldt overal in meer of

.....
 1 Zie over deze kwestie ook de discussie die Sjoerd Claessens in dit blad voerde met Marieke van der Pijl, medewerkster van de Nederlandse Orde van Advocaten: *Advocatenblad* 2003-21, 14 november 2003.

mindere mate. In Nederland is datgene wat alleen door advocaten mag worden gedaan kleiner dan elders: advocaten genieten maar een klein monopolie.'

Ook andere landen hebben wel problemen veroorzaakt. Zo had onder andere Luxemburg de eis gesteld dat advocaten uit andere lidstaten ieder jaar een bewijs

moesten overleggen dat ze wel advocaat in hun eigen land waren. Een dergelijke limitering mocht Luxemburg helemaal niet stellen en deze pesterij werd dan ook door het Hof van Justitie afgestraft.

Het vrij verkeer binnen de advocatuur is overigens nog niet voltooid. Claessens: 'De richtlijnen hebben immers

alleen betrekking op *produits finis*, zoals het heet: volledig gekwalificeerde advocaten. Voor 2003 waren de stagiairs overgeleverd aan de nationale regelingen, nu moeten ze aantonen dat ze 'gelijkwaardig' zijn aan stagiairs in het ontvangstland, door bijvoorbeeld te laten zien welke cursussen en zaken ze hebben gedaan. De eis dat je

moet hebben gestudeerd in het ontvangstland mag niet worden gesteld.' Wie 'gelijkwaardig' wordt bevonden, kan dan als Nederlandse stagiair ook elders in de Europese Unie als stagiair werken.

S. Claessens, Free movement of lawyers in the European Union, Nijmegen: Wolf Legal Publishers
ISBN 978-90-5850-397-8, € 39,95.

Vervolgde advocaten

Stichting Advocaten voor Advocaten

Geen paspoort, geen mensenrechtenprijs voor Iraanse advocate

De Iraanse mensenrechtenadvocate Nasrin Sotoudeh zou op 10 december 2008 naar Italië reizen om daar een mensenrechtenprijs in ontvangst te nemen. Op het vliegveld werd zonder enige uitleg haar paspoort afgenomen waardoor haar opnieuw werd verboden naar het buitenland te reizen. In maart 2008 werd haar ook al verhinderd naar Dubai te reizen.

De prijs die Sotoudeh in Italië zou ontvangen werd haar door Human Rights International toegekend vanwege haar mensenrechtenwerk. Sotoudeh is een prominent mensenrechtenadvocate.

Zij verdedigt als advocaat mensenrechtenactivisten die zijn aangeklaagd omdat zij met de 'Een Miljoen Handtekeningen

Campagne' hebben opgeroepen voor gelijke rechten voor vrouwen, en afschaffing van de doodstraf voor kinderen.

Sotoudeh is niet de enige die te maken heeft met een reisverbod. Minstens vier andere vrouwenrechtenactivisten hebben hetzelfde meegemaakt en mogen Iran niet uitreizen.

De Iraanse politie heeft op 21 december 2008 ook het kantoor van de Iraanse mensenrechtenactiviste Shirin Ebadi in Teheran gesloten, en twee computers en dossiers van haar cliënten (meestal politiek activisten) meegenomen. Ebadi's organisatie van mensenrechtenverdedigers, Defenders for Human Rights Centre, had juist die dag een activiteit gepland in het kader van het 60-jarig bestaan van de Univer-

sele verklaring van de rechten van de mens. Shirin Ebadi is winnaar van de Nobelprijs voor de Vrede 2003.

Mede op Nederlands initiatief heeft het EU-voorzitterschap op 22 december 2008 een verklaring uitgebracht waarin de sluiting van het kantoor wordt veroordeeld en de Iraanse autoriteiten worden opgeroepen internationale mensenrechtenverplichtingen te respecteren en toe te staan dat het kantoor wordt heropend.

Ook wij hebben de Iraanse autoriteiten opgeroepen de reisverboden op te heffen en te bewerkstelligen dat alle mensenrechtenadvocaten in Iran hun beroep ongehinderd kunnen uitoefenen. Wij vragen u hetzelfde te doen: *neemt u contact op met Adrie van de Streek via e-mail info@advocatenvooradvocaten.nl voor een voorbeeldbrief.*

• Voor informatie over de situatie in Iran of over de Stichting Advocaten voor Advocaten kunt u contact opnemen met Adrie van de Streek via e-mail info@advocatenvooradvocaten.nl of bezoek de website www.stichtingadvocatenvooradvocaten.nl. Daar leest u ook hoe u donateur kunt worden. Rekeningnummers: ABN 489.938.655; Postbank 433.83.27 (Amsterdam)

Stagiairs kijken terug op universiteit

Edgar du Perron

.....
Anna Italianer
 journalist

Het lijkt wel een hoorcollege: er staat een professor voor het kathedr, er zijn laatkomers en het gebruikelijke geroezemoes klinkt volop. Maar alle aanwezigen zijn al afgestudeerd: het zijn advocaat-stagiairs uit Den Haag die zich in de grote zittingszaal van de Hoge Raad hebben verzameld om te luisteren naar de lezing van Edgar du Perron, hoogleraar privaatrecht en decaan van de faculteit rechtsgeleerdheid aan de Universiteit van Amsterdam.

‘Wat ik niet leerde op de universiteit (en misschien wel nooit zal leren)’ is de titel van de lezing, georganiseerd door de Jonge Balie in Den Haag. Wie echter denkt achterover te kunnen blijven zitten en een uurtje te luisteren komt bedrogen uit. Du Perron wil graag een

dialogo aangaan met de zaal. Aanleiding tot dit ‘gesprek’ is de laatste Ordevergadering waarin enkele sprekers behoorlijk forse kritiek uitten op de universiteit, vertelt Du Perron. De universiteit doet het verkeerd, zo werd gezegd. Men zou geen goede opleiding (meer) bieden voor de advocatuur maar ook niet voor de rechterlijke macht. Er zou een dringend gesprek hierover moeten plaatsvinden tussen de Orde en universiteit.

Voorafgaand aan dit gesprek lijkt het Du Perron nuttig met advocaat-stagiairs van gedachten te wisselen over de volgende vragen: wat is voor een advocaat zinvol om te leren op de universiteit en wat niet? Welke vakken/vaardigheden kunnen er op de universiteit onderwezen worden en welke in de advocatenpraktijk (beroepsopleiding)? Maar: slechts 40 procent van de afgestudeerde juristen kiest voor de zogenaamde togaberoepen, de

universitaire opleiding kan zich er dus ook weer niet te veel op richten.

Wel graag vrijstelling

Het leren van het rolreglement op de universiteit, waar blijkens reacties uit de zaal behoefte aan is, is alleen nuttig voor studenten die advocaat of rechter willen worden. Aan de andere kant biedt de huidige bachelormasterstructuur van het universitaire onderwijs wellicht een goede gelegenheid een master in het leven te roepen die speciaal opleidt voor de advocatuur. Tegen deze achtergrond rijst de vraag waar het tijdens een universitaire studie om draait: beroepsvaardigheden leren of wetenschappelijke kennis vergaren?

Volgens Du Perron bestaat de voornaamste kritiek op de universiteiten uit de stelling dat het onderwijs te weinig diepgang biedt. Het sterkste geluid uit de Ordevergadering was dat de universiteit zich te weinig richt op de kennis van het nationale materiële recht. Bij de universiteit bestaat juist een tendens om meer aandacht te besteden aan internationaal recht, Europees recht, mensenrechten; de metajuridische vakken worden als echt wetenschappelijk beschouwd. Wat te denken van een opleiding gericht op de beroepspraktijk voor studenten die voor de togaberoepen kiezen, vanaf het derde bachelorjaar, naast de nu onderwezen vakken? Hij vraagt aan het publiek of zij bereid zouden zijn naast hun reguliere vakken een dergelijke opleiding te volgen. Het merendeel blijkt hier wel voor te voelen. Eén

advocaat-stagiair wil dan wel graag een vrijstelling voor de Beroepsopleiding.

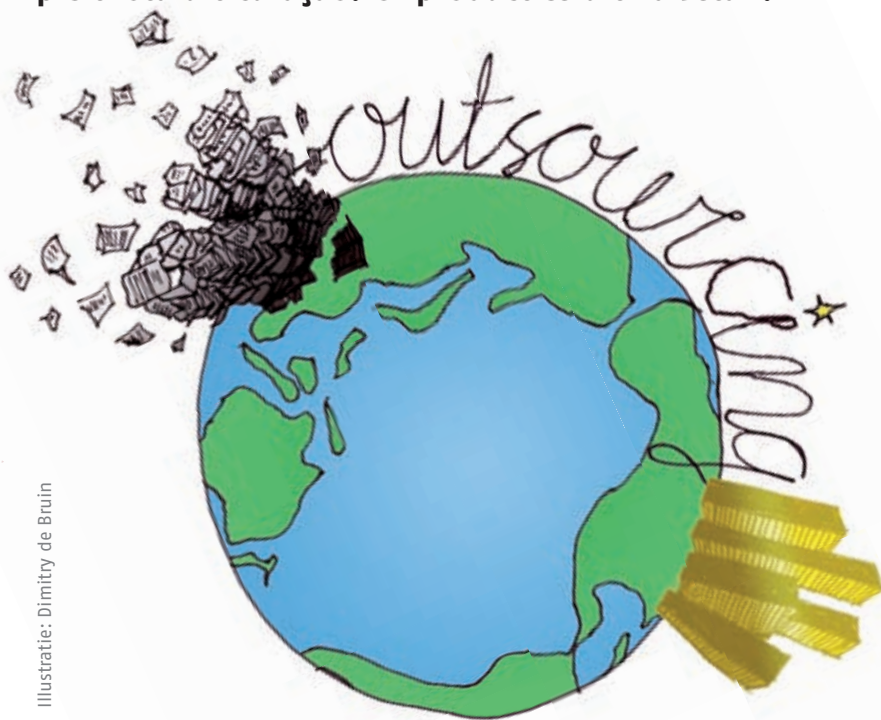
De opmerking uit de zaal dat universiteiten meer basisvaardigheden moeten aanbieden zoals taal en schrijven, ‘hetgeen voor elke jurist van belang is’, haalt meteen een grote meerderheid. Ook spreekvaardigheid vindt men belangrijk, hoewel er voor dit ‘vak’ minder handen de lucht in gaan dan voor taalvaardigheid.

Meer schrijfvaardigheid

Du Perron vat tot slot de conclusies van deze bijeenkomst kort samen: tijdens de rechtenstudie wordt er te weinig aandacht besteed aan taalvaardigheid. Belangrijk hierbij is dat docenten feedback geven. Een belangrijke les: men vindt het schrijven nog belangrijker dan het spreken. Studenten vinden het leuk om aan mondelinge retoriek te doen, maar goed schrijfonderwijs heeft prioriteit. Een tweede conclusie is dat universiteiten zich meer zouden moeten oriënteren op de praktijk. Sommigen zien dit niet als taak van de universiteit maar Du Perron voelt er wel voor praktijkvakken naast de reguliere vakken aan te bieden. De keuze voor deze praktijkvakken zou dan aan de eigen verantwoordelijkheid van de student worden overgelaten. Dit zou kunnen betekenen dat rechtenstudenten voor stages geen studiepunten meer krijgen, maar dit in hun eigen tijd zouden doen. De studiepunten die zij overhouden kunnen dan bijvoorbeeld aan schrijfonderwijs worden besteed.

Outsourcing in de Amerikaanse advocatuur

Advocaten over de hele wereld zullen merken dat de uitspraak 'the world is flat' ook op hen van toepassing is. We raken gewend aan outsourcing in verschillende segmenten van de economie. Iedereen kent de callcenters of helpdesks waar je te woord wordt gestaan door medewerkers in India of de Filippijnen, omdat daar de lonen zoveel lager zijn. Maar een pleitnota uit Curaçao? Of producties uit Pakistan?

Illustratie: Dmitry de Bruin

.....
Sanne Bloemink

In de Verenigde Staten komt het steeds vaker voor dat juridisch werk wordt uitbesteed aan advocaten in lagelonenlanden. Vooral India is met haar common law-systeem, de relatief ver doorontwikkelde infrastructuur en veel perfect Engels sprekende werknemers een zeer populair land om juridisch werk naartoe te exporteren.

Maar steeds vaker is de afgelopen jaren de vraag gesteld of dit wel kan. Wordt het beroepsgeheim van de advocaat niet geschonden? Kan hij de vertrouwelijkheid van de informatie die de cliënt verschaft wel garanderen? Is de buitenlandse advocaat wel behoorlijk opgeleid?

Afgelopen zomer deed de ABA (American Bar Association) een principiële uitspraak over outsourcing in de advocatuur waarmee ze haar zegen gaf aan outsourcing

als 'een heilzame trend voor onze globaliserende economie'. In deze opinie stelt de ABA dat het uitbesteden van juridisch werk in principe moreel acceptabel is, zolang de uitbestedende advocaat stappen onderneemt om informatie van de cliënt en vertrouwelijke communicatie tussen advocaat en cliënt te beschermen. Bovendien moet de uitbestedende advocaat controleren of de advocaat in het buitenland wel de juiste opleiding heeft en ook anderszins voldoende competent is en dat rekeningen voor uitbesteed werk redelijk zijn.

Deze uitspraak was een enorme opluchting voor het groeiend aantal LPO ('Legal process outsourcing')-bedrijven. Dit zijn bedrijven die zich uitsluitend richten op het aanbieden van diensten van advocaten in het buitenland om de meest arbeidsintensieve klussen van advocaten in de Verenigde Staten over te nemen. Vooral *document review* (doornemen van documenten in grootschalige procedures) is voor Amerikaanse advocaten interessant om uit te besteden, nu het hier gaat om een relatief eenvoudig, maar wel zeer tijdrovend en noodzakelijk onderdeel van veel procedures. Deze bedrijven zien de uitspraak van de ABA dan ook als een belangrijke stap vooruit voor hun nieuwe, groeiende markt. Ook de algemene toon van de opinie stemt de LPO-bedrijven optimistisch. De ABA ziet outsourcing als een ideale manier om kosten te besparen, uiteindelijk ook voor de cliënt. Bovendien zou

outsourcing nieuwe mogelijkheden bieden aan kleinere kantoren die grotere zaken kunnen aannemen.

Van eigen bodem

Niet iedereen is echter blij met deze enthousiaste omarming van outsourcing door de ABA. Degenen die het werk nu nog in de Verenigde Staten uitvoeren, zijn natuurlijk de dupe. Vooral de advocaten die op contractbasis eenvoudig en tijdrovend werk, zoals *document review*, doen, en daarbij in de regel een fractie verdienen van wat de partners van deze advocatenkantoren verdienen, vrezen voor hun loon of, zeker sinds de recessie, voor hun baan. Bovendien winden ze zich op over het verloren geld en de moeite voor hun opleiding aan de Amerikaanse law school. Volgens veel van deze advocaten op contractbasis beschermt de ABA slechts de belangen van de rijke partners van advocatenkantoren.

Maar de trend is wereldwijd. In Nederland zal het waarschijnlijk zo'n vaart niet lopen, want de goedkope landen (zoals India) kennen in de regel een common lawstelsel. Bovendien wordt er geen Nederlands gesproken. Ten slotte produceert het Nederlandse rechtstelsel minder omvangrijke zaken, zoals de Amerikaanse 'class actions', en minder arbeidsintensief werk voor advocaten, zoals de Amerikaanse *document review*. In Nederland komt de stem van de helpdeskmedewerker misschien uit India maar de conclusies en pleitnota's komen van eigen bodem.

Advocatuur in Afrika

'Het is verkeerd om ons te vragen voor niets te werken, iedere advocaat moet knokken om te overleven'

De rechtspraak in Afrika is anders dan die in Nederland. Of toch niet? Michel Knapen, medewerker van het *Advocatenblad* verbleef een half jaar in Malawi, en bericht over zijn ontmoetingen met juristen. Deze aflevering: Kalekeni Kaphale, advocaat en docent Advocatuur & Ethiek.

Om een advocaat één uur in te huren, moet de gemiddelde Malawiaan een maand werken

.....
Michel Knapen
journalist
.....

'Het spijt me, mr. Kaphale is er niet. Ja, ik weet dat u een afspraak had.' Voor de zoveelste keer komt de verslaggever voor niets. Advocaat Kalekeni Kaphale bouwt in een korte tijd een aardige reputatie op van het niet-nakomen van afspraken. De secretaresse, die nooit weet waar haar baas uithangt, blijft zich verontschuldigen. Haar aanbod om te bellen wanneer het wel schikt, komt ze echter geen enkele keer na.

Laten we de overvolle agenda van Kaphale maar als excuus voor zijn nalatigheid nemen. Hij is vice-voorzitter van de Malawi Law Society, heet

een van de beste advocaten van het land te zijn – hij staat onder andere oud-president Muluzi bij in een omvangrijke corruptiezaak – en doceert aan de University of Malawi het vak Evidence, Advocacy and Ethics. Hij houdt kantoor aan de Haile Selassieroad, een van de twee hoofdadres van de Malawiaanse zakenstad Blantyre. Een smoezelige buitentrap leidt bezoekers naar een begrafenisondernemer boven een winkel, en een etage hoger zit Kaphale met twee collega-advocaten. Het kantoor voert een algemene praktijk, met de nadruk op *litigation*.

Net als zijn 280 collega's in Malawi, is Kaphale gebonden aan de Code of Conduct, opgesteld door de Malawi Law Society op grond van de Legal Education and Practitioners Act. 'Gedragsregels waren hard nodig', zegt Kaphale, 'omdat na de invoering van de democratie in Malawi in 1994 allerlei nieuwe rechten in de Grondwet werden opgenomen. Dat leidde tot nieuwe claims, en tot een groeiend leger *legal practitioners*. De relaties tussen advocaten enerzijds en hun cliënten, de gerechten en collega-advocaten anderzijds moesten hoogndig worden gereguleerd.'

In 2000 startte de Malawi Law Society de discussie over de inhoud van de Code, in 2006 werd deze definitief vastgesteld.

De Code is met een kleine tweehonderd bepalingen een stevig boekwerk geworden. Sommige doen curieus aan: nadrukkelijk is bepaald dat een Malawiaanse advocaat geen geld mag stelen van zijn cliënt en collega's, cliënten en anderen niet seksueel mag misbruiken. Maar ook wordt uitgebreid beschreven hoe een advocaat zijn boekhouding moet doen, hoe een nieuw kantoor moet worden opgericht en hoe een advocaat

moet omgaan met conflicterende belangen.

En natuurlijk wordt geregeld hoe moet worden gedeclareerd, en hoeveel. Een advocaat met meer dan tien jaar ervaring kan het toptarief van € 50 per uur in rekening brengen. 'Wie meer wil vragen prijst zichzelf uit de markt en wie minder vraagt is een dief van zijn eigen portemonnee', verdedigt Kaphale de tarieven. Bij advieswerkzaamheden kunnen afspraken over het tarief worden gemaakt, de tarieven in strafzaken zijn niet vastgelegd. Landtransacties zijn lucratief omdat de advocaat een bepaald percentage krijgt van de waarde van het land. En *no cure no pay* is toegestaan tot maximaal 15 procent van het schikkingsbedrag in een letselzaak. Iedere factuur die een advocaat uitschrijft, wordt door de *Registrar of the High Court* beoordeeld; die ziet er ook op toe dat het aantal declareerbare uren redelijk is.

Desondanks gaan relatief veel klachten die het *Disciplinary Committee* van de Malawi Law Society krijgt over te hoge facturen. Het is de High Court die een advocaat kan berispen, schorsen of uit het ambt zetten. 'Eventueel voor het

leven', zegt Kaphale. 'In de jaren tachtig kwam dat nog wel eens voor, nadat advocaten geld hadden gestolen van cliënten of hen ernstig hadden misleid. Tegenwoordig gaan de klachten vooral over verduistering van gelden, wanprestatie en over de hoogte van rekeningen. Voor alle zaken samen komt het Committee drie keer per maand samen. Hoge straffen, zoals het schrappen van het tableau, werken echter onvoldoende. Rotte appels houd je altijd.'

Voor de meeste Malawianen is de advocatuur een onbekend terrein – ze krijgen toch nooit een advocaat te spreken. Daarvoor zijn er te weinig en om een advocaat één uur in te huren, moet de gemiddelde Malawiaan een maand werken. De discussie die nu wordt gevoerd om advocaten te verplichten pro deo-diensten te laten draaien, zint Kaphale dan ook helemaal niet. 'De regering moet zorgen voor goede rechtshulp. Het is verkeerd om ons te vragen voor niets te werken. Wij hebben hoge overheadkosten en iedere advocaat moet knokken om te overleven. Daar past geen systeem van gratis rechtshulp bij.'

Berichten van de orde

Salaris curatoren en bewindvoerders

Het uurtarief curatoren en bewindvoerders is per 1 januari 2009 vastgesteld op € 186. De salarisbepaling vindt plaats overeenkomstig de Richtlijnen in faillissementen en surseances van betaling, opgesteld door het landelijk overleg van rechters-commissarissen insolventies (Recofa), na overleg met de Nederlandse Orde van Advocaten (NOvA) en de Vereniging Insolventierecht Advocaten (Insolad). Het uurtarief wordt jaarlijks per

1 januari (voor het eerst per 1 januari 1997) aangepast met een percentage dat overeenkomt met het procentuele verschil tussen het indexcijfer CAO-lonen per uur inclusief bijzondere beloningen, reeks voor de Overheid (juli-publicatie) van enig jaar en het overeenkomstige indexcijfer in het voorgaande jaar.

De volledige Richtlijnen vindt u op www.rechtspraak.nl/Naar de rechter / Landelijke regelingen / Sector civiel recht / insolventies en ook op de website van de Orde: www.advocatenorde.nl/ wet- en regelgeving/ Richtlijnen in faillissementen en surseances van betaling.

Van de deken

Willem Bekkers

Maatschappelijke spaarbrander

Het vorig jaar sloot de Orde af op de barricaden, strijdend tegen onderdelen van het plan van het kabinet om te bezuinigen op de gefinancierde rechtshulp. De hele Tweede Kamer, behalve het CDA, toonde begrip voor onze argumenten. Bij hun werkbezoeken aan advocatenkantoren hadden de volksvertegenwoordigers met eigen ogen gezien hoe rechtshulp door advocaten werkt in de praktijk. De Balie deugt, zei Harm Brouwer op ons jaarcongres in Den Bosch. Dat bleek ook nu weer. Alle geledingen van de advocatuur lieten zich op enigerlei wijze zien. De samenwerking met het actiecomité en het actiecentrum op het bureau van de Orde was doeltreffend. Euforie? Nee. Rechtshulp is opnieuw geen rustig bezit gebleken. Bijvangst is de herbezinning op de rol en verantwoordelijkheid van de advocatuur bij de toegang tot recht. Er was ook kritiek op de advocatuur. Ook bij de volksvertegenwoordigers.

In een ander verband sprak Klaas de Vries over de rol van de politiek in het debat over kwaliteitsborging van de advocatuur [de toespraak werd gepubliceerd in de *Orde van de dag*, van 11 december jl.: 'Toezicht uit de Middeleeuwen', red]. We kennen Klaas de Vries als een bij de advocatuur betrokken volksvertegenwoordiger. Sommige advocaten ergerden zich aan de prikkelende rede van Klaas de Vries. Er zijn ook reacties die varieerden van 'hier moeten we iets mee' tot onverdeelde bijval.

Binnen de Orde wordt verschillend gedacht over de noodzaak om te vernieuwen. Een van de belangrijkste redenen voor het ontbreken van veranderingssurgentie bij publieke organisaties is het ontbreken van externe druk. Dit gaat vaak gepaard aan lange zogenaamde 'feed back loops': het duurt lang voordat relevante omgevingen in de gaten krijgen dat bijvoorbeeld een universiteit niet goed functioneert. Uit onderzoek blijkt dat het bij deze organisaties ook lang duurt om een geschonden reputatie te herstellen, namelijk tot ver na de datum waarop feitelijke verbetering heeft plaatsgevonden. Dat komt omdat feitelijke omgevingsdruk en ervaren druk behoorlijk uiteen lopen.

Voor de bestuurders van de Orde blijft het zaak om vooruit te kijken en om de achterban op tijd te waarschuwen. Vertrouwen komt te voet en gaat te paard is de uitdrukking. Wat staat er voor de advocatuur op de maatschappelijke spaarbrander te wachten op een gelegenheid om uit te barsten? Hebben we voldoende zicht? Het gevaar schuilt in de plaats op de maatschappelijke ladder. Hoe hoger, hoe slechter het zicht. Dat geldt ook voor advocaten, druk als we zijn met al onze dossiers. De Algemene Raad zal ook dit jaar de maatschappelijke spaarbrander in de gaten houden en daarop adequaat reageren, naar ik hoop samen met het College van Afgevaardigden.

Ik wens u een gelukkig nieuw jaar.

Reageren: vandedeken@advocatenorde.nl

De redactie behoudt zich het recht voor reacties en brieven in te korten.

Veel advocaten niet verzekerd bij wisseling verzekeraar

In 'Risicomanagement: blijf bij je leest' (*Advocatenblad* 2008-17, p. 737) wordt een seminar over risicomanagement verslagen. Een voor zo'n seminar aardig onderwerp is niet aan de orde geweest: het niet-verzekerd zijn van veel (wellicht heel veel) advocaten, ondanks de jaarlijkse controle door de Orde. Juist nu het seminar georganiseerd blijkt door Aon, is dat een gemiste kans voor open doel.

Wat is het geval: veel beroepsaansprakelijkheidverzekeraars hanteren voor het verlenen van dekking de volgende voorwaarde. De betrokken advocaat moet zowel ten tijde van het schadeveroorzakende feit, als ten tijde van het aansprakelijk gesteld worden, bij dezelfde verzekeraar verzekerd zijn. Dit houdt in dat iedere advocaat die van verzekeraar verandert niet verzekerd is zolang de langst mogelijke termijn waarop een aansprakelijkstelling kan plaatsvinden nog loopt.

Diezelfde verzekeraars bieden de mogelijkheid bij het aangaan en beëindigen van een beroeps WA de uit- of inloop te verzekeren. Of dit nodig is en wat dat inhoudt, zal niet aanstonds eenieder duidelijk zijn. Omdat de hiervoor te betalen premie fors is, lijkt de kans groot dat velen, door onbekendheid met de 'dubbele verzekeringseis' en de begrippen in- en uitloop deze in- of uitloop niet verzekeren.

De veronderstelling een inloop niet nodig te hebben zolang men de praktijk in dezelfde rechtsvorm blijft beoefenen en aansluitend verzekerd is, lijkt

niet van alle redelijkheid ontbloeit. Ook het bij uitloop denken aan de vakgenoot, die de praktijk neerlegt, lijkt niet onlogisch. Dat men in dezelfde rechtsvorm verzekerd bij de een, en aansluitend verzekerd bij de ander, een groot aantal jaren onverzekerd rondloopt, is dan een verrassende ontdekking. Daarbij is het bijverzekeren van in- en uitloop ook geen waterdichte oplossing. De maximale termijn waarover dit mogelijk is, is vijf jaar.

Men hoeft geen al te grote termijntijger te zijn om uit te rekenen hoelang het aansprakelijk gesteld worden kan duren, bij een 'later' blijvende schade. In ieder geval langer dan vijf jaar, waardoor ook de bijverzekerde advocaat niet (volledig) verzekerd is.

Waarom mist Aon een kans voor open doel? Van de grote/bonafide verzekeraars is Aon (voor zover ik weet) de enige verzekeraar die de onzinnige dubbele verzekeringseis niet stelt. Vanaf aangaan van de overeenkomst is men verzekerd, ook als de claim een handelen betreft dat heeft plaatsgevonden vóór het aangaan van de verzekering. Uiteraard geldt ook bij Aon dat men een brandend huis niet kan verzekeren: heeft men de claim al zien aankomen bij het aangaan van de verzekering, dan wordt geen dekking verleend. De voorwaarde van veel andere verzekeraars, dat het huis èn bij aankoop én bij brand bij dezelfde verzekeraar verzekerd moet zijn – om het zo te parafaseren – hanteert Aon echter als een van de weinige verzekeraars niet.

Moraal van het verhaal: de Orde moet bij de jaarlijkse controle niet alleen om het obligate verzekeringsbewijs vragen, dat zegt niets. Er zal ook gecontroleerd moeten worden of iemand van verzekeraar is veranderd. Is dat laatste het geval, dan kan gevoeglijk worden vastgesteld dat de betrokkene

niet voldoende is verzekerd (tenzij het een verzekeringsbewijs blijkt van een verzekeraar die de onredelijke dubbele dekkingseis niet stelt).

De oplettende lezer heeft tussen de regels door al lang gelezen dat de schrijver van dit artikel één van die onverzekerde advocaten is. Reacties zijn dan ook welkom (graag bij de redactie, zie colofon, en auteur, zie www.vanamsteladvocaten.nl), zeker als die het onredelijk bezwarende van de dubbele verzekeringseis kunnen onderbouwen.

(Gijsbrecht van Amstel,
advocaat te Bunnik)

Naschrift bij 'Analyse Wwft schiet te kort'

Ellen C. Timmer stelt ('Analyse Wwft schiet te kort', *Advocatenblad* 2008-18, p. 779) dat ons artikel ('Nieuwe identificatieverplichtingen ontleed', *Advocatenblad* 2008-16, 14 november 2008, p. 706-710) advocaten onvoldoende hulpmiddelen biedt en te weinig kritisch is over de verwachtingen van de wetgever ten aanzien van de advocaat. Wij hebben ons beperkt tot een analyse van de Wwft en de uitwerking hiervan voor de beroepspraktijk. Wij hebben enkele kritische noten geplaatst bij de, naar onze mening, te stringente wetsuitleg van het BFT. De brief van Timmer geeft ons de mogelijkheid nader in te gaan op de reikwijdte van de Wwft, de administratieve lastendruk en de rol van de beroepsorganisaties.

Timmer heeft gelijk dat niet alle

advocaten een Wwft-instelling zijn. Zij gaat echter te kort door de bocht door te stellen dat de reikwijdte van de Wwft is beperkt tot specifiek omschreven typen dienstverlening, die zij kort samenvat tot fusie en overname van ondernemingen, vastgoedtransacties en nog enkele andere activiteiten.¹ De in de Wwft genoemde typen dienstverlening betreffen zakelijke relaties waarbij het risico op betrokkenheid bij witwassen en het financieren van terrorisme het grootst is. Anders dan Timmer stelt blijft het dus van belang om per zakelijke relatie te bezien of hiervan sprake is en kunnen bepaalde typen dienstverlening niet categorisch worden uitgesloten. Ook een arbeidsrechtadvocaat kan betrokken raken bij het overnemen van ondernemingen. Er zullen vanwege de risk-based benadering van de Wwft weinig advocaten zijn die geen Wwft-instelling zijn of kunnen worden. Dit laatste is immers slechts het geval indien zij nimmer een zakelijke relatie aangaan, waarbij zij

1 Advocaten zijn een Wwft-instelling, indien zij 'zelfstandig onafhankelijk beroeps- of bedrijfsmatig advies geven of bijstand verlenen bij (a) het aan- of verkopen van onroerende zaken; (b) het beheren van geld, effecten, munten, muntbiljetten, edele metalen, edelstenen of andere waarden; (c) het oprichten en beheren van vennootschappen, rechtspersonen of soortgelijke lichamen als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onderdeel b, van de Algemene wet inzake rijksbelastingen; (d) het aan- of verkopen dan wel overnemen van ondernemingen en (e) werkzaamheden op fiscaal gebied die vergelijkbaar zijn met de werkzaamheden van externe registeraccountants, externe accountant-administratieconsulenten of belastingadviseurs'. Verder vallen zij onder het bereik van de Wwft, indien zij optreden in naam en voor rekening van een cliënt bij enigerlei financiële transactie of onroerende zaaktransactie (art.1 lid 1, aanhef en onderdeel a, ten twaalfde en ten dertiende, Wwft).

zelfstandig onafhankelijk beroeps- of bedrijfsmatig advies geven als hierboven gedefinieerd. Het lijkt ons dan ook verstandig altijd alert te zijn op mogelijke aanwijzingen voor witwassen of terrorisme op basis waarvan alsnog moet worden overgegaan tot het treffen van maatregelen conform de Wwft.

De Wwft bepaalt dat een instelling een cliëntenonderzoek verricht, 'indien (a) zij in of vanuit Nederland een zakelijke relatie aangaat; (b) zij in of vanuit Nederland een incidentele transactie verricht ten behoeve van een cliënt van ten minste € 15.000, of twee of meer transacties waartussen een verband bestaat met een gezamenlijke waarde van ten minste € 15.000; (c) indien er indicaties zijn dat de cliënt betrokken is bij witwassen of financieren van terrorisme; (d) indien zij twijfelt aan de betrouwbaarheid van eerder verkregen gegevens van de cliënt; of (e) indien het risico van betrokkenheid van een bestaande cliënt bij witwassen of financieren van terrorisme daartoe aanleiding geeft'. De Wwft definieert een zakelijke relatie als een 'zakelijke, professionele of commerciële relatie tussen een instelling en een natuurlijke persoon of een rechtspersoon, die verband houdt met de professionele activiteiten van die instelling en waarvan op het tijdstip dat het contact wordt gelegd, wordt aangenomen dat deze enige tijd zal duren'. Onder een transactie verstaat de Wwft: een 'handeling of samenstel van handelingen van of ten behoeve van een cliënt in verband met het afnemen of verlenen van diensten'.²

De Wwft blinkt niet uit in de helder-

heid van de gekozen definitie. Wat moet in de definitie van een zakelijke relatie worden verstaan onder 'enige tijd'? De Memorie van Toelichting vermeldt in dit verband dat de derde witwasrichtlijn een onderscheid maakt tussen duurzame dienstverlening en incidentele dienstverlening. Het duurzame karakter wordt in de derde witwasrichtlijn vormgegeven door de definitie 'het aangaan van een zakelijke relatie'. Wat dat is wordt evenwel niet uitgelegd. Wat betreft incidentele dienstverlening wordt aangesloten bij het drempelbedrag van € 15.000.³ Uit de richtlijn, de wet en de toelichting daarop blijkt niet hoe om te gaan met het door Timmer aangehaalde incidentele advies. Hier wreekt zich het feit dat deze regelgeving oorspronkelijk is geschreven voor financiële instellingen en niet voor advocaten. Op basis van een redelijke wetsuitleg concluderen wij dat ook in het geval van een incidenteel advies kan worden gesproken van 'het aangaan van een zakelijke relatie'. Indien een advocaat of zijn kantoor zou menen dat een incidenteel advies buiten deze definitie valt, dan levert dat bovendien de nodige risico's op. Een verzoek om een incidenteel advies kan immers juist aanleiding zijn voor gedegen onderzoek.

De Orde noemt in haar richtsnoeren als een van de indicatoren voor het herkennen van ongebruikelijke transacties het feit dat de cliënt in korte tijd een aantal keren van adviseur wisselt, zonder legitieme reden.⁴ Een cliënt die hier

3 Kamerstukken II 2007-2008, 31 238, nr. 3, p. 11 en 14.

4 http://www.advocatenorde.nl/public/file/PDF/Richtsnoeren_voor_het_herkennen_van_onge-

89e jaargang –
16 januari 2009 – nr. 1
 Verschijnt elke drie weken.

Het Advocatenblad is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Reed Business bv. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve de rubrieken Van de Orde en Disciplinaire beslissingen.

Redactie
 mr. L. Bakers
 mr. K.A. Boshouwers
 mr. A. Groenewoud
 dr. L. Hesselink
 mr. M.R. Maathuis
 mr. R. Malewicz
 mr. W.J.B. van Nielen
 mr. C.C. Oberman
 mr. G.J. van Oosten
 mr. L.N.J.B. van Osch
 mr. L.H. Rammeloo
 mr. P.H.E. Voûte

Redactionele bijdragen
 Artikelen, met een maximum van 2000 woorden, zijn van harte welkom. Ze kunnen worden gemaild naar: **linus.hesselink@reedbusiness.nl**, of per post naar Reed Business, t.a.v. L. Hesselink, Postbus 152, 1000 AD Amsterdam. *Informatie:* Linus Hesselink, 020-5159389.

Opleidingspunten verdienen
 Het schrijven van 500 woorden 'rechtsliteratuur' levert 1 opleidingspunt op (art. 1 onder f.-3 Verordening op de Permanente Opleiding).

Uitgever
 mr. Robert Sanders

Eindredactie
 Linus Hesselink

Bureau redactie
 Charlotte Helmer

Orderredacteur
 Tatiana Scheltema

Art-direction
 PatK, Patrick Keeler

Vormgeving
 Dimdim, Dimitry de Bruin
 Dik.nu, Dik Visser

Illustratie
 Floris Tilanus

Correctie
 Sandra Braakmann
 Carlijn Urlings

Druk
 Drukkerij Groen bv, Leiden

Digitaal archief Advocatenblad sinds 1996
www.advocatenorde.nl, voor houders van het (gratis) Balienetcertificaat

Juridische Vacaturebank
www.jbb.nl

Orde van de dag
 Gratis abonneren op de wekelijkse nieuwsbrief voor advocaten? Stuur een e-mail naar enova@reedbusiness.nl met als onderwerp Inschrijven Orde van de dag.

Advertenties
 Brouwer's Direct Marketing bv
 Steekterweg 80 G, 2407 BH Alphen a/d Rijn
 tel. 0172-234460,
 fax 0172-233017
 e-mail: bdmbv@euronet.nl
 Advertentietarieven op aanvraag.

Abonnementen
 Alle advocaten, leden van de Nederlandse Orde van Advocaten, ontvangen het blad gratis. Adreswijzigingen: Nederlandse Orde van Advocaten, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag, tel. 070-3353535, fax 070-3353531.

Niet-leden betalen
 € 202 per jaarabonnement (incl. btw en verzendkosten) en voor de jaarband € 19,50. Studenten 50% korting.

Abonnementen kunnen op elk gewenst tijdstip ingaan. Opgave via www.reedbusiness.nl of bij onze Klantenservice. Abonnementen lopen automatisch door, tenzij uiterlijk 30 dagen voor de vervaldatum bij onze Klantenservice wordt opgezegd. Dit kan schriftelijk, telefonisch of per e-mail.

Klantenservice
 Postbus 4, 7000 BA Doetinchem
 Telefoon: 0314-358358
 Fax: 0314-349048
 e-mail: klantenservice@reedbusiness.nl

Reed Business bv legt gegevens vast voor de uitvoering van de (abonnementen)-overeenkomst. Deze gegevens kunnen worden gebruikt om u te informeren over voor u relevante producten en diensten van Reed Business bv, haar groepsmaatschappijen en zorgvuldig geselecteerde derden. Uw e-mailadres wordt alleen gebruikt om u te informeren over gelijksoortige producten en diensten van Reed Business bv en haar groepsmaatschappijen. Als u geen prijs stelt op deze informatie, per post of via e-mail, dan kunt u dit schriftelijk doorgeven aan: Reed Business bv, t.a.v. Adresregistratie, Postbus 808, 7000 AV Doetinchem.

ISSN 0165-1331

en daar zijn – incidentele – adviezen bij elkaar sprokkelt maakt zich juist verdacht, aldus onder meer de Orde. Er lijkt dus alle aanleiding tot een ruime uitleg van het begrip 'zakelijke relatie'.

Timmer stelt dat met de invoering van de Wwft en het ontwikkelen van kantoorbeleid een grote administratieve last is gemoeid. Verder stelt zij de vraag of hier niet een taak ligt voor de Orde. Dit laatste is, zoals ook blijkt uit de Memorie van Toelichting, het geval.⁵ De rol van de Orde moet echter niet worden overdreven. De Wwft introduceert een risk-based benadering als leidraad voor de toepassing van cliëntenonderzoek. Hiermee wordt bedoeld dat de wet niet langer exact voorschrijft hoe het cliëntenonderzoek moet worden verricht (rule-based), maar enkel nog bepaalt tot welk resultaat het cliëntenonderzoek moet leiden. Deze risk-based benadering met open normen beoogt de door de praktijk als onnodig knellend ervaren gedetailleerde vereisten van de WID te verlichten middels differentiatie en op het type kantoor en cliënt afgestemd 'maatwerk'.⁶ Dit uitgangspunt staat haaks op de door Timmer van de Orde verlangde standaardoplossing(en).

Naar onze mening kan de Orde niet gedetailleerde en tegelijkertijd voor alle advocaten geldende voorschriften aanleveren. De stelling die Timmer in het NJB poneerde,⁷ namelijk dat kleine kantoren hun deuren zullen moeten sluiten of gedwongen zullen moeten fuseren als

gevolg van de Wwft, lijkt ons in elk geval zwaar overdreven en in tegenspraak met het bovenstaande. De Wwft biedt immers de vrijheid het beleid af te stemmen op het daadwerkelijke risico. Dit betekent voor kleine kantoren of, beter gezegd, kantoren met een kleiner risico, een lagere bij dit risico passende regeldruk. Voor een groot kantoor als het onze, waarbinnen vele honderden advocaten, notarissen en belastingadviseurs nauw samenwerken, is het risico het grootst en daarmee ook de interne regeldruk. Toch is het mogelijk gebleken een passend Wwft-beleid te ontwikkelen.

Ten slotte achten wij de suggestie van Timmer dat men zelf een ervaren witwasser of terrorismefinancierder moet zijn, alvorens men in staat is op de voor het kantoor geldende risico's geënt beleid te kunnen ontwikkelen, schromelijk overdreven. We gaan ervan uit dat het Europees Parlement, de Europese Raad en de Staten-Generaal, die de derde Witwasrichtlijn en de Wwft hebben vastgesteld, evenmin uit ervaren witwassers en terrorismefinancierders bestaan, en toch hebben zij regelgeving dienaangaande kunnen behandelen.

(Jochem W.A. Dousi en Jasper M. Neefe, advocaten te Rotterdam)

bruikelijke_transacties.pdf.

5 Kamerstukken II 2007-2008, 31 238, nr. 3, p. 7. De Orde heeft ook een handleiding en andere publicaties op haar website staan (wet- en regelgeving; dossier Wwft).

6 Kamerstukken II 2007-2008, 31 238, nr. 3, p. 6.

7 NJB 2008, afl. 36, p. 2304-2306.

Omdat een concurrentiebeding een verboden mededingingsbeperking kan zijn, kunnen afspraken tussen twee grote advocatenkantoren over de overstap van advocaat en cliënten in strijd zijn met de Mededingingswet.

Concurrentiebeding kan strijden met Mededingingswet

.....
Marcel de Vries en Alain Camonier
advocaten te Amsterdam
.....

Ter bescherming van de werknemer zijn aan het concurrentiebeding formele eisen gesteld in art. 7:653 BW. Een concurrentiebeding moet schriftelijk zijn overeengekomen met een meerderjarige werknemer. Een concurrentiebeding opgenomen in een CAO is niet rechtsgeldig.² Indien een concurrentiebeding is opgenomen in een personeelshandboek, is het concurrentiebeding geldig indien de werknemer zich door ondertekening van de arbeidsovereenkomst akkoord verklaart met de inhoud van dit handboek, mits dit is bijgevoegd bij de arbeidsovereenkomst.³ Een rechtsgeldig overeengekomen concurrentiebeding zou haar geldigheid geheel of gedeeltelijk kunnen verliezen indien er sprake

is geweest van een wijziging van de arbeidsverhouding (bijvoorbeeld een promotie) waardoor het concurrentiebeding aanmerkelijk zwaarder is gaan drukken. Hierbij wordt dan wel betekenis gehecht aan de mate waarin de wijziging van de arbeidsverhouding redelijkerwijs was te voorzien voor de werknemer toen deze het concurrentiebeding aanvaardde.⁴

Veel werkgevers en werknemers denken ten onrechte dat concurrentiebedingen in Nederland niet goed zijn te handhaven. De oorsprong van dit misverstand is waarschijnlijk dat de Eerste Kamer in 2006 het wetsvoorstel tot wijziging van het concurrentiebeding heeft verworpen. Dit afschieten van het wetsvoorstel is in de media breed uitgemeten, maar onderbelicht bleef dat de bestaande regelgeving over concurrentiebedingen van toepassing blijft.

Uit de arbeidsrechtpraktijk blijkt dat (kanton)rechters veel meer dan vroeger werknemers houden aan het overeengekomen concurrentiebeding. Waar vroeger het concurrentiebeding sneller werd beperkt, zijn rechters thans meer geneigd om het concurrentiebeding in

stand te laten en werknemers soms ook forse boetes te laten betalen.⁵ De precieze reden hiervoor heeft waarschijnlijk te maken met de bestaande krapte op de arbeidsmarkt, en het toenemend aantal zzp'ers.

Omgezet in relatiebeding

Indien een werknemer bij een concurrent van zijn werkgever wil gaan werken, ontstaat in de arbeidsrechtpraktijk niet zelden een discussie tussen de bestaande werkgever, de nieuwe werkgever en de werknemer. Of en zo ja, hoe moet het concurrentiebeding worden gehandhaafd? Het bestaande concurrentiebeding is in de meeste gevallen een aantal jaren eerder tussen werkgever en werknemer overeengekomen, waardoor het bereik van dit beding in het algemeen vrij breed is. Indien tussen de betrokken partijen wordt gesproken over aanpassing van het concurrentiebeding op het moment dat het einde van de arbeids-

.....
1 Advocaten bij Pallas Advocaten te Amsterdam.
2 Kamerstukken II 1993/94, 23 438, MvT.
3 HR 28 maart 2008, JAR 2008, 113.
.....

.....
4 HR 5 januari 2007, JAR 2007, 37.
.....

.....
5 Zie onder andere: Gerechtshof Den Bosch 4 december 2007, JAR 2008, 13; kantonrechter Amsterdam 29 november 2007, JAR 2008, 60; Gerechtshof Arnhem 23 oktober 2007, JAR 2007, 301; kantonrechter Tilburg 13 augustus 2007, JAR 2007, 221

De maatschap
wenst je bijzonder
succes bij de volgende
stap in je carrière

overeenkomst nabij is, zal hiermee het concurrentiebeding beter kunnen worden toegespitst op de bestaande situatie. Vaak is de oude werkgever in principe wel bereid de werking van het bestaande concurrentiebeding te beperken, mits de beperking blijft bestaan (of zelfs wordt opgevoerd) aan de kant waar op dat moment de grootste bescherming nodig is. In veel gevallen wordt om deze reden het bestaande concurrentiebeding vaak 'omgezet' in een relatiebeding, waarbij

de werknemer belooft af te blijven van bijvoorbeeld de top 5-klienten van de werkgever. Daarbij wordt van de nieuwe werkgever vaak verlangd dat deze het nieuwe relatiebeding mede ondertekent. Op deze wijze wordt voorkomen dat de werknemer zelf weliswaar klienten van de oude werkgever niet actief werft, maar zijn nieuwe collega's iets 'influistert'.

Partijen bij een dergelijk driepartijen-relatiebeding beseffen meestal niet dat

.....
Veel werkgevers en werknemers denken ten onrechte dat concurrentiebedingen niet goed zijn te handhaven, omdat de Eerste Kamer een wetsvoorstel tot wijziging van het concurrentiebeding verwierp
.....

een dergelijk beding in strijd kan zijn met art. 6 Mededingingswet, daar het een overeenkomst betreft tussen twee ondernemingen (en een werknemer) die in zich kan dragen dat een deel van de markt wordt beperkt.

Verschillende kaders

Art. 6 Mededingingswet (Mw) verbiedt: 'overeenkomsten tussen ondernemingen, besluiten van ondernemersverenigingen en onderling afgestemde feitelijke gedragingen van ondernemingen, die ertoe strekken of ten gevolge hebben dat de mededinging op de Nederlandse markt of een deel daarvan wordt verhinderd, beperkt of vervalst.' Bij de mededingingsrechtelijke toetsing van een concurrentiebeding gaat het vooral om het element 'afspraken tussen ondernemingen'. Volgens de Memorie van Toelichting op de Mededingingswet maakt het niet uit in welke juridische vorm de overeenkomst wordt gegoten, zodat ook een concurrentiebeding hieronder kan vallen.

In de jurisprudentie is diverse malen door een werknemer een beroep gedaan op art. 6 Mw, ook omdat het toetsingskader van art. 7:653 BW verschilt van art.

De rechter laat het concurrentiebeding tegenwoordig vaker in stand, vanwege krapte op de arbeidsmarkt en het toenemend aantal zzp'ers

6 Mw. In het kader van art. 6 Mw wordt een concurrentiebeding uitsluitend getoetst aan één algemeen belang, het belang van de bevordering en instandhouding van de mededinging. Hierbij kan alleen de bescherming van goodwill en knowhow worden beschouwd als legitiem doel voor het aangaan van een concurrentiebeding.⁶ In de arbeidsrechtelijke toetsing van het concurrentiebeding kunnen juist meer (werkgevers)belangen worden aangevoerd die instandhouding van het concurrentiebeding rechtvaardigen. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan vrees voor benadeling, omdat de werknemer kennis heeft van bedrijf c.q. de bedrijfsgeheimen, verlies van in de werknemer gedane investeringen, maar ook weer het belang van bescherming van goodwill en knowhow. Dit zorgt ervoor dat in bepaalde gevallen een concurrentiebeding wel de toets van art. 7:653 BW doorstaat, maar niet die van art. 6 Mw.

Voorwaarden en rechtvaardiging

Uit de Europese en nationale jurisprudentie blijkt dat voor een geslaagd beroep op art. 6 lid 1 Mw moet zijn voldaan aan enkele voorwaarden en omstandigheden. Allereerst geldt dat art. 6 lid 1 Mw alleen van toepassing is op mededingingsbeperkende afspraken

tussen ondernemingen. Als de nieuwe werkgever een nieuw concurrentiebeding niet mede ondertekent, moet de werknemer voor wie een concurrentiebeding (of relatiebeding) geldt zich dus als onderneming of zelfstandig ondernemer op de markt begeven. Hieronder vallen ook vrije-beroepsbeoefenaars zoals artsen,⁷ fysiotherapeuten, advocaten en notarissen, maar ook bijvoorbeeld een werknemer die aan de slag gaat als directeur-grootaandeelhouder van een door hemzelf opgezette onderneming.

Voor een geslaagd beroep op het mededingingsrechtelijk kartelverbod moet het beding voorts de strekking hebben de mededinging te beperken, en zulks merkbaar (merkbaarheidsvereiste). Van belang is of één of meer ondernemingen worden beperkt in hun vrijheid commerciële beslissingen te nemen. Om te beoordelen of een overeenkomst ertoe strekt of ten gevolge heeft dat de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt wordt verhinderd, beperkt of vervalst, dient de overeenkomst niet op zichzelf te worden bekeken, maar te worden geplaatst in de juridische en economische context waarin zij tot stand komt.⁸

Vanuit mededingingsrechtelijk perspectief kan er een rechtvaardigingsgrond bestaan voor het concurrentie- of relatiebeding, als dit namelijk in de specifieke economische context de vrije mededinging bevordert of in stand houdt. In dat geval lopen de belangen van de werkgever samen met het belang van bevorderen en in stand houden van de mededinging. Dit moet van geval tot geval worden bekeken. In het ene geval zal het concurrentiebeding (of relatiebeding) de vrije mededinging dus juist bevorderen of in stand houden, bijvoorbeeld indien het concurrentiebeding noodzakelijk is om een onderneming in staat te stellen zich een plaats te verwerven op een voor

haar nieuwe markt,⁹ terwijl het in het andere geval de vrije mededinging in de weg zal staan.

Indien er sprake is van een op zichzelf gerechtvaardigd concurrentiebeding of relatiebeding, dient voorts te worden bezien of het beding noodzakelijk is voor het te bereiken doel. Dit is afhankelijk van zowel de duur als de geografische en materiële reikwijdte van het beding in een concreet geval.

Art. 7 Mw bevat een belangrijke uitzondering op het kartelverbod. Het kartelverbod is niet van toepassing op mededingingsbeperkende overeenkomsten, besluiten of onderling afgestemde feitelijke gedragingen waarbij niet meer dan acht ondernemingen zijn betrokken en (cumulatief) waarvan de totale ondernomzet niet meer beloopt dan € 5.500.000 (in geval van goederen) dan wel € 1.100.000 (bij diensten). Het laatste bedrag levert maar een beperkte grens op indien een advocaat (met cliënten) verhuist van het ene naar het andere advocatenkantoor. Strijd met de Mededingingswet kan dan ook al snel op de loer liggen.

Grote kantoren moeten opletten

Recente rechtspraak toont aan dat concurrentiebedingen door werknemers en werkgevers (nog steeds) serieus moeten worden genomen. Bij het in der minne oplossen van geschillen over concurrentiebedingen kan niet in alle gevallen enkel worden volstaan met een arbeidsrechtelijke benadering, maar zal ook moeten worden gekeken naar de gevolgen van een nieuw concurrentie- of relatiebeding op mededingingsrechtelijk gebied. Dit is met name het geval indien bij het ondertekenen van een nieuw concurrentie- of relatiebeding de nieuwe werkgever partij wordt bij dit beding. Veel grote advocatenkantoren zouden dit aspect beter moeten meewegen bij het overhalen van advocaten om hun praktijk te verhuizen.

⁶ Zie ook mr. S.F. Sagel en mr. Y. de Vries, 'Het arbeidsrechtelijk concurrentiebeding uit mededingingsrechtelijk perspectief', *SR* 2002, p 287.

⁷ Voorzieningenrechter Rechtbank Arnhem, 9 januari 2006, LJN AV 3317.

⁸ Zie GvEA 27 september 2006, GlaxoSmithKline v. Commissie, *Jur* 2006, II-2969.

⁹ HvJ EG 28 januari 1986, zaak 161/84, *Jur.* 1986, 353.

Nieuw arrest

De gevolgen van Salduz en Panovits

Na twee EHRM-uitspraken móet advocaat toegang krijgen tot verhoor

Na de uitspraak in de zaak Salduz begon de discussie over de implicaties voor de Nederlandse praktijk.¹ Twee Nederlandse rechters kozen voor een beperkte uitleg, maar na een tweede, vergelijkbare uitspraak van het EHRM vroeg Taru Spronken de griffier om uitleg van een passage en concludeert ze dat de wet explicieter moet vaststellen dat de advocaat tot het verhoor moet worden toegelaten.

Taru Spronken

Hoogleraar straf(proces)recht en advocaat te Maastricht

In een kort geding oordeelde de voorzieningenrechter in Amsterdam op 18 december 2008 dat de uitspraak van het EHRM² door de verschillende rechtbanken en hoven wordt bestudeerd en dat gelet op de verschillende interpretaties van de uitspraak het thans niet voldoende aannemelijk is dat hieruit moet worden afgeleid dat raadslieden tot de politieverhoren dienen te worden toegelaten.³ De R-C in Rotterdam besliste een dag later, bij een toetsing van de rechtmatigheid van de invezekeringstelling van een minderjarige verdachte, bij wie de raadsman met een beroep op de Salduz-zaak niet werd toegelaten bij de politieverhoren, dat uit het arrest Salduz niet volgt dat de raadsman het recht heeft de politieverhoren bij te wonen.⁴

1 Zie R. Malewicz, G.P. Hamer, “U kunt er nu niet bij” is niet langer acceptabel, *Advocatenblad* 2008-18, 18 december 2008, en de discussie op NJBlog, www.njb.nl.

2 EHRM (Grand Chamber) 27 november 2008, appl.nr. 36391/02, *NbSr* 2009, 1.

3 Rb Amsterdam 18 december 2008, LJN BG7496, *NbSr* 2009, 31.

4 Rb Rotterdam 19 december 2008, *NbSr* 2009, 41.

Nieuwe zaak

De Salduz-zaak wordt thans door OM, rechterlijke macht, ministerie én advocatuur nauwkeurig bestudeerd – en nu is er nog een nieuwe Straatsburgse zaak bijgekomen! Het gaat om de zaak Panovits v. Cyprus, van 11 december 2008, waarin het EHRM eveneens heeft geconcludeerd tot schending van het EVRM wegens het gebrek aan bijstand voorafgaande en tijdens de politieverhoren van een 17-jarige verdachte van moord.⁵

Matthias Borgers en ik zetten naar aanleiding van het tweede arrest vandaag in het *NJB* (16 januari 2009) de discussie voort.⁶ In dit *Advocatenblad* bepleit ik het volgende.

Het feitencomplex in de zaak Salduz veronderstel ik bekend. Van de Panovits-zaak zet ik de discussiepunten en consequenties op een rij, om te voorkomendat advocaten zich te snel neerleggen bij de twee nogal teleurstellende Nederlandse uitspraken.

Panovits v. Cyprus

In het kader van een onderzoek naar een moord werd Panovits (17 jaar)

5 EHRM 11 december 2008, appl.nr. 4268/04, *NbSr* 2009, 2

6 Matthias Borgers, ‘Een nieuwe dageraad voor de raadsman bij het politieverhoor?’ en Taru Spronken, ‘Ja, de zon komt op voor de raadsman bij het politieverhoor!’, te verschijnen in het *NJB* van 16 januari 2009.

samen met zijn vader uitgenodigd op het politiebureau. De politie informeerde de vader en zoon dat de laatste werd verdacht van deze moord. Panovits ontkende. Vervolgens werd hij in afwezigheid van zijn vader door de politie verhoord. Hem werd de cautie gegeven maar al snel legde hij belastende verklaringen af. Zijn vader was niet bij de verhoren aanwezig maar werd wel geadviseerd een advocaat in te schakelen. De vader bleef echter op het politiebureau aanwezig, angstig dat zijn zoon geweld zou worden aangedaan.

In de daaropvolgende strafzaak werd Panovits veroordeeld wegens doodslag en beroving, waarbij gebruik werd gemaakt van zijn belastende verklaringen tegenover de politie. Het verweer van Panovits dat hij door de politie onder druk was gezet werd verworpen, evenals het verweer dat hij geen rechtsbijstand had gehad voorafgaande aan de politieverhoren. Volgens de nationale rechter had hij daarom niet gevraagd en evenmin was hem rechtsbijstand geweigerd. Voor het EHRM klaagt Panovits onder meer dat hij niet geïnformeerd was over zijn recht dat hij voorafgaande aan de politieverhoren een advocaat kon consulteren en dat hij ook niet in de gelegenheid was gesteld om een advocaat in te schakelen, dat hij onvoldoende was geïnformeerd over zijn zwijgrecht en dat zijn bekennende verklaring tegenover de politie ten onrechte voor het bewijs was gebruikt. Het EHRM acht alle klachten gegrond.

Ook bijstand tijdens verhoor

Dat er naar aanleiding van de Salduz-zaak iets moet gebeuren in de allereerste fase van de verhoren, daar is men het wel over eens. De discussie spitst zich echter toe op de vraag wat de woorden 'access to a lawyer' of 'assistance of a lawyer' betekenen en of hieruit kan worden afgeleid dat de verdachte ook recht heeft op aanwezigheid van zijn advocaat tijdens de verhoren. Borgers vindt dat dit uit de zaken Salduz en Panovits niet met zoveel woorden blijkt en dat de rechtsbijstand dus ook beperkt zou kunnen blijven tot een consultatiericht voorafgaande en tijdens de verhoren.⁷ Ik beargumenteer dat uit de ratio

⁷ Zie Matthias Borgers, hiervoor.

Het is voor de politie riskant geworden verdachten te verhoren voordat ze met een advocaat hebben gesproken

van de overwegingen van de Salduz-zaak en uit de gebezigde bewoordingen van de vier rechters die een concurring opinion hebben geschreven in de Salduz-zaak, niet anders kan worden geconcludeerd dan dat het ook gaat om bijstand tijdens de verhoren.

Dit lijkt bevestigd te worden in de zaak Panovits. Belangrijk is § 66 waarin het hof overweegt: 'The lack of legal assistance during an applicant's interrogation would constitute a restriction of his defence rights in the absence of compelling reasons that do not prejudice the overall fairness of the proceedings.' Omdat de strekking van deze overweging mij niet helemaal helder was heb ik het EHRM geschreven of er wellicht een fout zit in de tekst in die zin dat het woord 'not' had moeten worden geschrapt of het woord 'do' zou moeten worden vervangen door 'must', hetgeen meer in overeenstemming zou zijn met de tekst van § 55 in de Salduz-zaak.

Ik kreeg van de griffier het volgende antwoord: 'As indicated by the use of conditional tense in the sentence you referred to, lack of legal assistance during the questioning of a suspect would be an unjustified restriction of his defence rights unless there are compelling reasons for such restriction that, in any event, must not prejudice the overall fairness of the proceedings. Lastly, it is noted that paragraph 66 of the judg-

ment in Panovits v. Cyprus should be read in line with paragraph 55 of the judgment in Salduz v. Turkey [GC], no. 36391/02, 27 November 2008'.⁸

Mijn conclusie: uit de twee uitspraken kan worden afgeleid dat de advocaat tot de verhoren moet worden toegelaten.

Aanpassing wettelijke regeling

Het EHRM past in beide zaken de exclusionary rule toe. Na de Salduz- en Panovits-zaak wordt het voor de politie riskant verdachten te verhoren voordat ze met een advocaat hebben gesproken. Belastende verklaringen lopen dan immers de kans te worden uitgesloten van het bewijs omdat het gebruik hiervan, als de verdachte hierop later terugkomt, in beginsel leidt tot een schending van art. 6 EVRM.⁹

Tot slot kan uit de Salduz-zaak worden afgeleid dat de positie van de advocaat tijdens de politieverhoren geenszins een passieve is en dat het niet alleen gaat om de waarborging van het pressieverbod maar om equality of arms.¹⁰

Duidelijk is nu al dat er een recht bestaat op consultatie voorafgaand aan het politieverhoor.¹¹ Veel zal nog moeten worden uitgewerkt: de financiering van de 'vroeghulp' door advocaten, wijziging van de piketdiensten, instructies aan de politie et cetera. De aanwezigheid tijdens verhoren zal door de advocatuur nog bevochten moeten worden. Desnoods tot aan Straatsburg toe - maar hopelijk hoeft het zover niet te komen. De Straatsburgse uitspraken zijn mijns inziens helder genoeg voor een wijziging van de huidige praktijk en een verheldering van de wettelijke regeling.

⁸ Brief Søren Nielsen, Section Registrar of the First Chamber of the ECHR, 16 december 2008.

⁹ Zie § 55 in de Salduz-zaak. Het uitgangspunt van het door Borgers geannoteerde arrest HR 13 november 2007, NJ 2008, 116 dat het feit dat een verdachte in het kader van de piket te laat wordt voorzien van rechtsbijstand niet tot bewijsuitsluiting van de bekennende verklaring leidt, kan dan ook niet meer worden volgehouden.

¹⁰ Zie § 53 van de Salduz-zaak.

¹¹ Na de Salduz-zaak was overigens nog de vraag of de verdachte moet worden geïnformeerd over zijn recht op rechtsbijstand voorafgaande en tijdens de verhoren. Uit de Panovitszaak blijkt glashelder dat de staat een positieve verplichting heeft en dat een verdachte een reële kans moet krijgen om voorafgaand aan de politieverhoren te overleggen met een advocaat. Zie § 70-73 van de Panovits-zaak.

Nobiles

ABSOLUUT NUMMER 1 IN BEREIK WO-RECHTENSTUDENT

Studentencarièremagazines:
Nobiles Magazine nummer 1
in bereik én gebruik onder
wo-rechtenstudenten

Nobiles Juristengids:
nummer 1 in bereik van
wo-rechtenstudenten én
juridische starters

**Bent u uitsluitend op zoek naar
wo-rechtenstudenten, dan moet
u bij Nobiles Media zijn.**

Kijk ook op Nobilesmedia.nl voor meer informatie of bel 020 623 18 00.

Defence for Children International en het IVRK

Steeds meer advocaten komen in aanraking met het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) als zij minderjarige delinquenten, vreemdelingen of jeugdzorgcliënten bijstaan. Defence for Children International, een onafhankelijke organisatie die wereldwijd opkomt voor rechten van kinderen, adviseert en begeleidt in juridische procedures en kan onder andere advocaten ondersteunen.

.....
Martine Goosens
journalist
.....

Het IVRK is op 20 november 1989 door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties aangenomen en door 193 van de 195 lidstaten ondertekend. Hiermee is het IVRK het meest geratificeerde internationale mensenrechtenverdrag. Nagenoeg alle aspecten van het leven van jeugdigen komen in het 54 artikelen tellende verdrag aan de orde. In Nederland is het verdrag sinds 1995 van kracht. Toch blijkt uit het *Jaarrapport Kinderrechten 2008*, opgesteld door Defence for Children International (DCI) Nederland in samenwerking met Unicef, dat de bescherming van kinderrechten in Nederland voor verbetering vatbaar is. Een panel van deskundigen, onder wie een kinderrechtser, deelde rapportcijfers uit

voor de manier waarop Nederland omgaat met kindermishandeling, jeugdzorg, jeugdstrafrecht, illegale kinderen en jeugdgezondheidszorg. Op drie van de vijf terreinen werd onvoldoende gescoord.

'Wij willen blijven'

'Met name jonge vluchtelingen, illegale kinderen en kinderen in detentie blijven in ons land veelvuldig verstoken van hulp en zorg', zo stelt Mariëlle Bruning, bijzonder hoogleeraar jeugdrecht aan de Universiteit Leiden en 2,5 dag per week verbonden aan Defence for Children. Organisaties die zich inzetten voor deze jeugdigen kloppen steeds vaker aan bij DCI. Via de zogenoemde 'helpdesk' biedt DCI (rechts)hulp aan eenieder die vragen heeft over het IVRK en hoe de Nederlandse overheid dit verdrag toepast. DCI ondersteunt procedures soms door een 'kinderrechtenrapportage' over de

Foto: Wim Oskam / Hollandse Hoopie

.....
Op drie van de vijf terreinen
blijkt de bescherming van
kinderrechten in Nederland
onvoldoende te zijn
.....

toepasselijke IVRK-bepalingen in een specifieke zaak te schrijven, die aan de rechter kan worden overlegd. Bruning: ‘Rechterlijke instanties nemen het IVRK soms weinig serieus. Vooral de Raad van State past het verdrag rigide toe. Zeker als het gaat om alleenstaande minderjarige asielzoekers of kinderen zonder verblijfsvergunning. Uit onderzoek is gebleken dat gedwongen terugkeer naar het land van herkomst schadelijk is voor de sociale en emotionele ontwikkeling van kinderen die langer dan vijf jaar in Nederland verblijven. Met name voor die groep jongeren voeren wij in samenwerking met de door ons opgerichte vereniging *Wij Willen Blijven* een proefproces tegen de Nederlandse Staat.’

Niet bij loverboys

Ook in individuele gevallen waarin de rechten van minderjarigen aan de orde zijn, treedt DCI Nederland op, in veel gevallen op verzoek van advocaten en

rechters. Vooral advocaten die jeugdige vreemdelingen bijstaan, weten DCI al goed te vinden voor informatie over het IVRK en ondersteuning in procedures. ‘Doordat jongeren in toenemende mate op steeds jongere leeftijd ernstigere delicten plegen en tevens sprake is van meer gedragsproblemen, ontstaat ook vanuit de advocatuur en de rechterlijke macht een groeiende behoefte aan informatie en onafhankelijke deskundigheid op het gebied van jeugdstrafrecht en jeugdzorg’, zo stelt Bruning.

‘We hebben bijvoorbeeld een stuk geschreven in een procedure over een dertienjarig meisje met loverboy- en drugsproblematiek dat volgens Bureau Jeugdzorg uit huis geplaatst en behandeld moest worden. In afwachting op een behandelplek zat zij gedetineerd in een justitiële jeugdinrichting ver van huis. Naar ons oordeel ten onrechte. Door wijziging van de Wet op de jeugdzorg behoren kinderen via de jeugdbe-

schermingsroute behandeld te worden in instellingen voor gesloten jeugdzorg. Dus gescheiden van jeugdigen met een strafrechtelijke titel. Door het tekort aan behandelplekken belanden deze kinderen toch vaak in een cel. Dit meisje had niet moeten worden geplaatst in een omgeving met een zeer streng klimaat, waar veel controles, fouillering en bovendien loverboys zijn. Met medewerking van DCI Nederland heeft haar advocaat geprocedeerd tegen uithuisplaatsing en voor overplaatsing. Als zij al gescheiden had moeten worden van haar ouders, zou dit dicht bij huis, zo kort mogelijk en met passende zorg dienen te geschieden. Er zijn genoeg alternatieven voor een gevangenis. Ambulante behandeling bijvoorbeeld, of opvang in een open residentiële inrichting. Vrijheidsbeneming dient in overeenstemming met het IVRK als ultimum remedium te worden ingezet. De rechter volgde ons standpunt. De mate van vrijheidsbeperking werd

.....
'Het is meestal niet nodig
dat minderjarigen tijdens het
gerechtelijk vooronderzoek
in preventieve of voorlopige
hechtenis verblijven'
.....

'Kinderrechten zijn niet voor niks'

Defence for Children International (DCI) werd opgericht in 1979 en heeft als onafhankelijke, niet-gouvernementele organisatie (ngo) in 42 landen nationale secties. DCI Nederland is gevestigd in Amsterdam. DCI zet zich in voor kinderen die in aanraking komen met het vreemdelingenrecht, jeugdzorg of jeugdbescherming, of berecht worden onder het jeugdstrafrecht. Ook treedt DCI op tegen (internationale) kinderontvoeringen, kinderarbeid, kindermishandeling en meisjesbesnijdenissen. Daarnaast pleit de organisatie voor juridische bescherming van kinderen in gewapende conflicten en ontwikkelingslanden. Zie ook www.defenceforchildren.nl en www.iLegalkind.nl.

Oproep

De organisatie zelf vraagt: 'Help ons de kinderrechten hooghouden en betaál daarvoor. Het liefst met een maandelijks bedrag maar ook elke losse gift is meer dan welkom. Bij een donatie van meer dan € 10 per maand krijgt u het *Tijdschrift voor de Rechten het Kind* gratis. Giro: 4870000, t.n.v. Stichting Defence for Children International Nederland. Aanmelden voor update Handboek Internationaal Jeugdrecht of de digitale nieuwsbrief: www.defenceforchildren.nl.'

gezien haar leeftijd en mate van kwetsbaarheid te groot geacht.'

Kans op geweld

Het aantal vrijheidsbenemende straffen bij jeugdigen is de afgelopen jaren gestegen. DCI Nederland constateert dat Nederland in vergelijking met andere landen veel kinderen opsluit. Daarbij lopen gedetineerde jeugdigen een hoog risico om tijdens hun detentie geconfronteerd te worden met geweld. Dit blijkt uit het door DCI in maart 2008 gepubliceerde rapport *Violence against children in conflict with the law*. Tevens wordt gesignaleerd dat Nederland vaak afzonderingsmaatregelen toepast, waarbij jongeren worden opgesloten in hun kamer of isoleercel. 'Wij stimuleren advocaten die optreden voor deze minderjarigen te ageren tegen dit soort

ontwikkelingen. Zo is het meestal niet nodig dat minderjarigen tijdens het gerechtelijk vooronderzoek in preventieve of voorlopige hechtenis verblijven', zo stelt Bruning. 'Met name de artt. 37 en 40 van het IVRK bieden voldoende grondslag om tegen detentie van kinderen te ageren.'

Steeds vaker DNA-afname

Een onderwerp waarover DCI ook steeds meer advocaten te spreken krijgt, is het afnemen van DNA-materiaal bij minderjarigen. DCI is van oordeel dat Nederland het toepassen van DNA-onderzoek bij jeugdigen aan banden moet leggen. Maar met de inwerkingtreding van de Wet OM-afdoening en de wijziging in het Besluit DNA in december 2007 krijgen steeds meer kinderen te maken met DNA-afname. Bruning: 'Uit jurispru-

dentie blijkt dat rechters de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden ten aanzien van minderjarigen, op grond van belangenafwegingen, art. 40 IVRK en art. 8 EVRM, op verschillende manieren interpretererden. Het in 2006 in het belang der wet ingestelde cassatieberoep leidde in mei van dit jaar tot de uitspraak van de Hoge Raad dat de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden geen ruimte laat voor een generieke uitzondering voor minderjarigen en dat die uitzondering ook niet kan worden ontleend aan het IVRK. DCI ziet graag een systeem waarin niet bij voorbaat DNA-afname plaatsvindt. Daarbij moet niet slechts achteraf bezwaar gemaakt kunnen worden tegen het bepalen en verwerken van een DNA-profiel, maar ook tegen de afname zelf.'

Best interests

Het IVRK is in toenemende mate van invloed op de Nederlandse rechtspraak. Dat beaamt drs. Jan-Pieter Kleijburg, directeur van DCI Nederland. Voorheen was hij onder meer werkzaam voor Unicef in Teheran en richtte zijn werk zich op de uitvoering van aanbevelingen van het Comité inzake de Rechten van het Kind aan de regering van Iran. Daarnaast zette hij zich in Thailand, Bangladesh en Iran in om kinderrechten een grotere

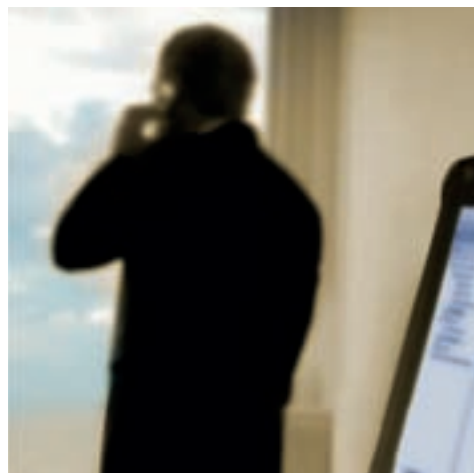

rol te laten spelen in ontwikkelingsprogramma's. De vermeende discrepanties tussen het IVRK en de islamitische wetgeving waren daarbij belangrijke onderwerpen van discussie en onderzoek.

Kleijburg: 'Internationaal gezien heeft DCI de rechten van kinderen meer dan eens succesvol onder de aandacht gebracht. Dat heeft tot aanpassingen in wet- en regelgeving geleid. Dat gebeurt ook in Nederland steeds vaker. Art. 3 IVRK bepaalt dat bij alle maatregelen betreffende kinderen – of deze nu worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen – *the best interests of the child* de eerste overweging moet zijn. In alle casuïstiek waarbij kinderen zijn betrokken, kan het IVRK dus uitkomst bieden. Als onze expertise en ervaring op dat gebied een steentje kan bijdragen aan de positie van minderjarigen en hun kansen op succes in juridische procedures, dan doen wij dat heel graag. Ik hoop dat ons werk leidt tot toename van een beroep op de bepalingen van het verdrag.'

.....
'Bij alle maatregelen die kinderen betreffen, van welke instantie dan ook, moeten *the best interests of the child* de eerste overweging vormen, zegt het verdrag'
.....

36TH ABN AMRO WORLD TENNIS TOURNAMENT 2009

Congres

Actualiteiten Procesrecht, Arbeidsrecht en Ondernemingsrecht 11 februari 2009, Ahoy Rotterdam

Voor advocaten die ook van toptennis houden.

Op 11 februari 2009 organiseert Kluwer Opleidingen in samenwerking met ABN AMRO en de Stichting Jonge Balie Nederland een congres voor advocaten en notarissen over actualiteiten in het arbeidsrecht, burgerlijke procesrecht en ondernemingsrecht / financieel recht. Toonaangevende sprekers behandelen de actuele ontwikkelingen en trends op de genoemde vakgebieden. Dit congres vindt plaats tijdens het ABN AMRO World Tennis Tournament.

U ontvangt 3 NOVA PE-punten of 3 KNB-punten voor het bijwonen van dit congres. Aansluitend kunt u genieten van een spannende tenniswedstrijd op het ABN AMRO World Tennis Tournament. De inschrijfkosten bedragen €199,- (exclusief btw) per persoon. Indien u Preferred Banking-klant bent bij ABN AMRO, dan bedraagt het inschrijfgeld €149,- (exclusief btw).

U kunt zich aanmelden op www.kluwer.nl/abnamro

Nieuwe wet voor tolken en vertalers

Advocatuur kan kwaliteit tolken en vertalers stimuleren

Sinds 1 januari jl. beoogt de Wet beëdigde tolken en vertalers (Wbtv) het tolken en vertalen in het straf- en vreemdelingenrecht te verbeteren.¹

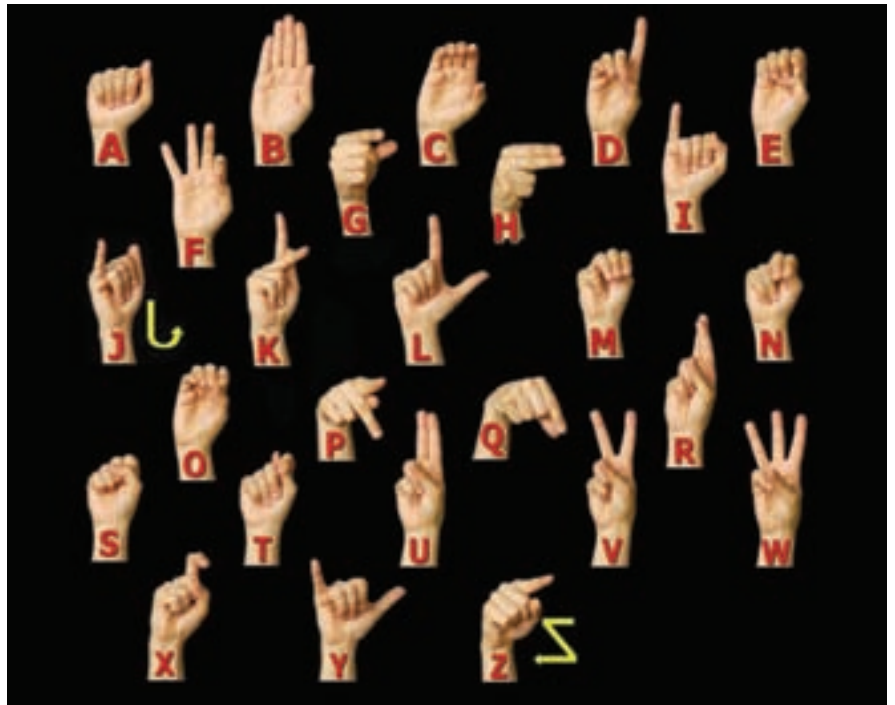
.....
drs. J.H.M. van den Hoff
directeur Bureau beëdigde tolken en vertalers²
.....

Tolken en vertalers zorgen ervoor dat de communicatie met hun klanten ondanks een taalbarrière zo normaal mogelijk verloopt. Velen zijn goed opgeleid, maar in de meeste talen bestaan er geen opleidingen. Buitenstaanders kunnen de kwaliteit doorgaans niet beoordelen. De afgelopen decennia heeft het ministerie van Justitie beleid ontwikkeld om de kwaliteit van juridisch tolken en vertalen te benoemen, aantoonbaar te maken en te verbeteren. Maar maatregelen als kwaliteitscriteria, kwaliteitscontracten, scholing en register³ waren te vrijblijvend. Justitie-afne-

1 Wet van 11 oktober 2007, houdende regels inzake de beëdiging van tolken en vertalers en de kwaliteit en integriteit van beëdigde tolken en vertalers, *Staatsblad* 2007, nr 375.

2 Han von den Hoff is binnen de Raad voor Rechtsbijstand sinds 2002 verantwoordelijk voor het beheer van het Kwaliteitsregister tolken en vertalers.

3 Het beheer van dit Kwaliteitsregister tolken en vertalers (Ktv) is in 2002 opgedragen aan de Raad voor Rechtsbijstand 's-Hertogenbosch, die al veel ervaring had met vergelijkbare

mers gebruikten naast het register hun eigen lijsten, en veel tolken en vertalers zagen niet de noodzaak om een toets af te leggen, omdat ze toch wel werden ingezet.

De minister diende in december 2004 het voorstel voor de 'Wet gerechtstolken en beëdigde vertalers'⁴ in, dat vier jaar later als Wet beëdigde tolken en vertalers in werking is getreden. In deze wet wordt het eerdergenoemde register omgevormd tot het Register beëdigde tolken en vertalers (Rbtv). Een deel van de reeds ingeschreven tolken en vertalers en alle vertalers die onder de oude wet al

registers. Naast een bestand van gekwalificeerde rechtsbijstandverleners en mediators die gesubsidieerde rechtsbijstand mogen verlenen, beheert de Raad ook een register van gekwalificeerde bewindvoerders in het kader van de Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen.

4 Kamerstukken 2004-2005, 29 936, nr 2.

waren beëdigd, kunnen op basis van een overgangsregeling⁵ zonder inhoudelijke beoordeling in het nieuwe register worden opgenomen als zij een Verklaring omtrent gedrag (Vog)⁶ aanleveren. De overige tolken en vertalers moeten per taalcombinatie aantonen dat zij voldoen aan de wettelijke competenties⁷.

Beëdiging en afnameplicht

Na inschrijving in het register moeten de tolken en vertalers worden beëdigd

5 Art. 37 Wbtv. Vertalers die onder het oude regime zijn beëdigd, mogen vanaf 1 januari 2009 alleen nog beëdigde vertalingen maken als ze staan ingeschreven in het Rbtv. Volgens de overgangsregeling kunnen zij tot 1 januari 2011 op basis van hun oude beëdiging in het nieuwe register worden ingeschreven en hoeven zij dan niet opnieuw te worden beëdigd.

6 In de Beleidsregels Vog-NP-RP 2008 van 1 april 2008 is de terugkijkttermijn voor de Wbtv op 10 jaar gesteld.

7 Art. 3 Wbtv.

Over de Wbtv

Meer informatie over de Wbtv is te vinden op www.bureaubtv.nl. Via deze site is sinds 1 januari jl. ook het openbare Register btv te raadplegen.

door de rechtbank.⁸ Met de beëdiging verklaren zij nauwgezet en onpartijdig te zijn, zich te gedragen zoals het een goed tolk of vertaler betaamt en geheimhouding te betrachten jegens vertrouwelijke informatie.

De inschrijving in het register en de beëdiging zijn vijf jaar geldig⁹ en kunnen telkens voor vijf jaar worden verlengd. Daartoe moet de tolk of vertaler een nieuwe Vog aanleveren en aantonen dat hij voldoende werkervaring heeft opgedaan en relevante bijscholing heeft gevolgd.

Opdrachtgevers van tolk- en vertaaldiensten uit het justitiedomein¹⁰ zijn verplicht om een beëdigde tolk of vertaler in te zetten¹¹. Alleen wanneer geen aanbieder uit het register beschikbaar is, mogen zij hiervan afwijken. De opdrachtgever dient dat dan in een schrift-

8 Art. 12 e.v. Wbtv.

9 Art. 8 Wbtv.

10 De wet noemt de politie, de tot de rechterlijke macht behorende gerechten, de Immigratie- en Naturalisatiedienst, de Afdeling bestuursrecht-spraak van de Raad van State en de Koninklijke Marechaussee. De minister kan nog andere instanties aanwijzen.

11 Art. 28 Wbtv.

telijke verklaring toe te lichten. Bovendien moeten zij vooraf controleren of de niet-geregistreerde tolk of vertaler een recente Vog kan overleggen. In spoedeisende situaties kan dat ook achteraf nog gebeuren.

Voor talen waarin tolken en vertalers hun vaardigheden niet kunnen aantonen door het ontbreken van toetsing, voorziet de wet in een zogenaamde uitwijklijst.¹² Daarop kunnen tolken en vertalers worden ingeschreven die een Vog hebben aangeleverd en gedeeltelijk aan de criteria voldoen. De eerdergenoemde afnameplicht voor het register geldt niet voor de uitwijklijst.

Openbaarheid en klachten

De gegevens in het register en op de uitwijklijst zijn in beginsel openbaar.¹³ Hierdoor kunnen ook andere opdrachtgevers tolken en vertalers inzetten met een gegarandeerd kwaliteitsniveau. Daarnaast helpt dit openbare karakter belanghebbenden om te toetsen of de afnameplicht is nageleefd.

Met het oog op hun veiligheid kunnen tolken en vertalers ervoor kiezen een deel van hun openbare gegevens (adres en bereikbaarheid) af te schermen. Advocaten kunnen echter altijd vaststellen dat een tolk of vertaler staat geregistreerd. Opdrachtgevers met een

12 Art. 2, lid 3 Wbtv.

13 Art. 2, lid 4 Wbtv.

afnameplicht hebben uiteraard wel toegang tot alle gegevens.

De Wbtv introduceert een landelijke klachtencommissie die klachten volgens een uniform protocol zal behandelen en de Raad voor Rechtsbijstand in het uiterste geval kan adviseren een inschrijving (tijdelijk) door te halen.¹⁴

Advocatuur kan kwaliteit stimuleren

Het is de bedoeling dat advocaten zullen ervaren dat de kwaliteit van strafrechtelijke en vreemdelingenprocedures toeneemt doordat vaker gekwalificeerde tolken en vertalers worden ingezet. Zij kunnen dit proces stimuleren door te controleren of opdrachtgevers de wettelijke afnameplicht nakomen en als dat niet gebeurd is, dit voldoende is gemotiveerd en de tolk of vertaler die wel is ingezet een Vog heeft overgelegd.

Door het openbare karakter van het register en de uitwijklijst kunnen advocaten ook zelf opdrachten uitzetten bij gekwalificeerde tolken en vertalers. Waar zij vóór 1 januari 2009 gebruikmaakten van vaste beëdigde vertalers, is het zaak na die datum te verifiëren of die vertalers staan ingeschreven in het Register btv. Alleen dan mogen zij beëdigde vertalingen maken. Ook kunnen advocaten klachten indienen over beëdigde tolken en vertalers.

14 Art. 16 e.v. Wbtv.

Gedenkwaardige dwalingen

.....
Patrick van IJzendoorn
.....

Moord- en doodslag is de Champions League van het strafrecht. Natuurlijk, fraude-, drugsmokkel- en bagatelzaken kunnen interessant zijn, maar uiteindelijk ontbreekt er toch een lijk. Wanneer art. 289 Sr in het spel is, gaat het er in de rechtszaal hard aan toe. In het aangezicht van lange tot levenslange celstraffen doet de verdediging er alles aan om tot vrijspraak dan wel strafvermindering te komen. Aan de overkant staat het Openbaar Ministerie onder druk van de publieke opinie en moet zij vechten voor haar prestige. Uiteindelijk is het aan de rechters om de ‘geschokte rechtsorde’ te kalmeren. Ironisch genoeg zijn het langzamerhand niet zo zeer de misdaden die de rechtsorde schokken, maar justitiële en gerechtelijke dwalingen. De bekendste moordzaken passen niet bepaald in de prijzenkast van het ministerie van Justitie: de Paskamer-moord, de Puttense Moordzaak en de Schiedamse Parkmoord. In elk van de zaken was er sprake van een tunnelvisie en een gebrek aan kritisch vermogen.

Wie de pas verschenen bundel *Moord: Strafprocessen-van-de-eeuw* leest, vraagt zich af of er van de misstappen geleerd is. Aan de hand van zeventien levensdelicten schrijven achttien advocaten misdaadgeschiedenis, waarbij alle aspecten van zulke zaken worden behandeld, van tbs tot voorbedachte raad, van noodweerexces tot de rol van getuige-deskundigen. Zo bevat het een opmerkelijk relaas van Cees Korvinus over de relatief onbekende Rotterdamse Carnavalsmoord. Hierbij was de verkeerde man veroordeeld, maar zelfs toen na vijf jaar

de echte dader zich meldde, bleef justitie erbij dat de veroordeelde man op de een of andere manier schuldig moest zijn geweest. Het hof sprak hem uiteindelijk vrij. Een cliënte van zijn collega Willem-Jan Ausma had bij een moordzaak in Noord-Brabant meer geluk. Deze van medeplichtigheid bij moord beschuldigde vrouw trof een ‘magistratelijke’ officier, voor wie de waarheidsvinding belangrijker was dan scoren, al kon er geen sorry af voor de maanden die de verdachte gescheiden was van haar 6-jarige zoontje.

De meest curieuze verdediging werd gevoerd door de vindingrijke Peter Plasman, die tijdens zijn pleidooi voor het Leeuwarder hof plots wegliep, om na een paar minuten zogenaamd bellend de zaal weer in te lopen. De vraag die hij, in het kader van de ‘voorbedachte raad’, op wilde roepen was: kan een waarneming achteraf de gebeurtenis daarvoor verklaren? Zijn cliënt werd uiteindelijk veroordeeld voor doodslag in plaats van moord.

De ongelooflijkste bijdrage komt van Geert-Jan Knoops. Een cliënt van hem kreeg vier gewapende overvallers op huisbezoek. Hij wist eentje ervan te overmeesteren en deze overvaller met het buitgemaakte pistool uit zelfverdediging te doden. De zaak leek te zijn afgedaan, tot zijn aan MS lijdende vrouw opeens werd gearresteerd. Volgens de overvallers had zij geschoten. Een vuurwapenexpert toonde echter aan dat zulks onmogelijk was. Echter, zowel de officier van justitie als de rechters hechtten meer waarde aan de omstreden verklaring van de overvallers.

Zo wemelt deze bundel van gedenkwaardige zittingen en uitspraken. Voor strafpleiters is het een aanrader om te lezen, voor rechercheurs, aanklagers en rechters een must.

Moord: Strafprocessen-van-de-eeuw – Topadvocaten schrijven misdaadgeschiedenis. Vuyk & Co, 2008. 174 blz. € 12,95

Het bureau van de orde

Onderwerp	Telefoonnummer	E-mailadres
Algemene informatie	070-335 35 35	info@advocatenorde.nl
N.a.w.-gegevens advocatuur	070-335 35 29	info@barbeheer.nl
Auditbureau (kwaliteitszorg)	070-335 35 71	audit@advocatenorde.nl
Centrale Controle Verordeningen	070-335 35 26	ccv@advocatenorde.nl
Landelijke financiële bijdrage	070-335 35 23/21	finorg@advocatenorde.nl
Communicatie (o.a. brochures)	070-335 35 52	pr@advocatenorde.nl
BalieNetcertificaten	070-335 35 86	certificaat@advocatenorde.nl
Overige vragen van advocaten	070-335 35 86	helpdesk@advocatenorde.nl
Opleiding		
Beroepsopleiding (09.00-12.00 u)	070-335 35 55	opl@advocatenorde.nl
Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO)	070-335 35 58/78	vso-po@advocatenorde.nl
Permanente Opleiding (PO)	070-335 35 58/78	vso-po@advocatenorde.nl
Permanente Opleiding (ontheffingen)	070-335 35 41	pb@advocatenorde.nl
Vrijstellingen BO en VSO	070-335 35 41	pb@advocatenorde.nl
Besluit Aanmerken Als Opleiding (BAAO)	070-335 35 43	pb@advocatenorde.nl

Neuhuyskade 94, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag
Telefoonnummer algemeen +31 (0)70 - 335 35 35
Faxnummer algemeen +31 (0)70 - 335 35 31

Opleidingen

PO

Arbeidsrecht

Een nieuw jaar - een nieuwe kantonrechtshoofdelijke
28-01-2009: 13:00 - 16:30 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: OSR Juridische Opleidingen, tel. 030-2315314
Docent(en): mr. J.R. Berculo, mr. D.M. van Genderen
Cursusprijs: € 395 inclusief btw
Opleidingspunten
03 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
03 Totaal

Arbitrage

Symposium Van Geschil tot Oplossing
09-02-2009: 15:00 - 19:30 uur
Plaats: Leiden
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: PAO Universiteit Leiden, tel. 071-5278666
Docent(en): prof. mr. A.J. van den Berg, mr. G. Brunt, drs. A.J. Kil MBA M.A., prof. T.H.J. Mulder, prof. mr. J.H. Nieuwenhuis, mr. M. Pel, mr. P.C. Schelven
Cursusprijs: € 150 geen btw
Opleidingspunten
04 Juridisch

- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
04 Totaal

Bestuurs(proces)recht

Jurisprudentie en actualiteiten Ruimtelijk Bestuursrecht
11-02-2009: 13:00 - 19:00 uur
12-02-2009: 09:30 - 15:30 uur
Plaats: Kaatsheuvel
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Euroforum, tel. 040-2974977
Docent(en): mr. A.W. Klaassen
Cursusprijs: € 1.699 exclusief btw
Opleidingspunten
09 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
09 Totaal

Consumentenrecht

Symposium Ontwerp EG-Richtlijn consumentenrecht
28-01-2009: 09:30 - 17:15 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Eggens Instituut voor juridisch PAO a/d UvA, tel. 020-5253407
Docent(en): prof. mr. W.H. van Boom, prof. dr. M. Hesselink, prof. mr. J. Hijma, prof. mr. M.B.M. Loos, mr. J. Luzak, prof. mr. C.E. du Perron, mr. J. Smits, prof. dr. E. Terryn, prof. dr. M. Wissink
Cursusprijs: € 295 geen btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

Ondernemingsrecht

Actualiteiten procesrecht-arbeidsrecht en ondernemingsrecht
11-02-2009: 10:00 - 13:15 uur
Plaats: Rotterdam
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Kluwer Opleidingen, tel. 0570-673568
Docent(en): mr. R.A.A. Duk, mr. F. 't Hart, prof. mr. A.I.M. van Mierlo
Cursusprijs: € 199 exclusief btw
Opleidingspunten
03 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
03 Totaal

Onroerend-goedrecht

Actualiteitendag Vastgoedrecht 2009
29-01-2009: 10:30 - 16:45 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: Vereniging voor Vastgoed Juristen, tel. 030-2121667
Docent(en): mr. J.J. Dammingh, mr. M. van Heeren, mr. M. Meulenbelt, prof. mr. B. Schueller, mr. J. Verbaan
Cursusprijs: n.n.b.
Opleidingspunten
05 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

Overige rechtsgebieden

Verkorte leergang Aanbestedingsrecht
28-01-2009: 10:00 - 17:00 uur
04-02-2009: 09:00 - 17:00 uur
11-02-2009: 09:00 - 17:00 uur
04-03-2009: 09:00 - 17:00 uur
11-03-2009: 09:00 - 17:00 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Studiecentrum voor Bedrijf & Overheid, tel. 040-2974980
Docent(en): mr. A. Boot, mr. S. Brackmann, mr. T. van Helmond, ing. H. Waling
Cursusprijs: € 3.699 exclusief btw
Opleidingspunten
27 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
27 Totaal

De Nieuwe Kantonrechtshoofdelijke
28-01-2009: 14:30 - 18:30 uur
Plaats: Nieuwegein
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Euroforum, tel. 040-2974977
Docent(en): prof. mr. G. Heerma van Voss, mr. M.J.M.T. Keulaerds, mr. J.J.M. de Laat, mr. R. Steenborg
Cursusprijs: € 799 exclusief btw
Opleidingspunten
03 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
03 Totaal

Personen- en familierecht

Basiscursus jeugdrecht - juridische aspecten van de jeugdzorg
22-01-2009: 09:45 - 17:00 uur
Plaats: Driebergen
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Medilex, tel. 030-6933887
Docent(en): mr. dr. J. uit Beijerse, B. Bijker, mr. dr. K. Blankman, mr. R.M.S. Doppegieter, drs. M. Hulscher-Weenink, dr. X.M.H. Moonen, mr. W. Oppenraaij, drs. S. Verhoog
Cursusprijs: € 395 exclusief btw
Opleidingspunten
06 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
06 Totaal

Tijdelijk Huisverbod huiselijk geweld (informatiebijeenkomst)

26-01-2009: 13:30 - 17:00 uur
Plaats: Leeuwarden
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Studiecentrum Rechtspleging, tel. 0575-595300
Docent(en): B. Groen, mr. drs. P.H.M. van der Valk, mr. M.E. van Wees
Cursusprijs: n.v.t.
Opleidingspunten
03 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
03 Totaal

Tijdelijk Huisverbod huiselijk geweld (informatiebijeenkomst)

02-02-2009: 13:30 - 17:00 uur
Plaats: Arnhem

Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Studiecentrum Rechtspleging, tel. 0575-595300
Docent(en): M. Christophe, B. Groen, mr. M.E. van Wees
Cursusprijs: n.n.b.
Opleidingspunten
03 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
03 Totaal

Tijdelijk Huisverbod huiselijk geweld (informatiebijeenkomst)

05-02-2009: 13:30 - 17:00 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Studiecentrum Rechtspleging, tel. 0575-595300
Docent(en): B. Groen, mr. F. Hoogendijk, mr. drs. P.H.M. van der Valk
Cursusprijs: n.n.b.
Opleidingspunten
03 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
03 Totaal

Tijdelijk Huisverbod huiselijk geweld (informatiebijeenkomst)

18-02-2009: 09:30 - 13:00 uur
Plaats: 's-Hertogenbosch
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Studiecentrum Rechtspleging, tel. 0575-595300
Docent(en): B. Groen, mr. drs. P.H.M. van der Valk, mr. M.E. van Wees
Cursusprijs: n.n.b.
Opleidingspunten
03 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
03 Totaal

Tijdelijk Huisverbod huiselijk geweld (informatiebijeenkomst)

19-02-2009: 13:30 - 17:00 uur
Plaats: 's-Gravenhage
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Studiecentrum Rechtspleging, tel. 0575-595300
Docent(en): B. Groen, mr. drs. P.H.M. van der Valk, mr. M.E. van Wees
Cursusprijs: n.v.t.
Opleidingspunten

In deze rubriek het cursusaanbod in het kader van de Permanente Opleiding (PO) en het cursusaanbod voor de Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO). De door de Orde erkende opleidingsinstellingen naast PO-cursussen kunnen tevens VSO-cursussen voor advocaat-stagiaires organiseren.

Het niveau van de opleidingen is als volgt weergegeven:

- * *Basisniveau* (doorgaans minder dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; weinig tot geen voorkennis aanwezig).
- ** *Verdiepingsniveau* (doorgaans meer dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; basiskennis aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).
- *** *Specialisatieniveau* (doorgaans meer dan 3 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; hoog kennisniveau aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).

03 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
03 Totaal

Straf(proces)recht

Huiselijk geweld
20-01-2009: 09:30 - 16:30 uur
03-02-2009: 09:30 - 16:30 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Studiecentrum
Rechtspleging,
tel. 0575-595300
Docent(en): drs. H. Bakker,
mr. C.H.M. van der Bas, mr. S.
van Dissel, drs. J. Mulder, A.
Ochtman, M. van de Vliet
Cursusprijs: € 540 geen btw
Opleidingspunten
10 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
10 Totaal

ADR/Mediation

NMI-Mediationtraining
02-02-2009: 09:00 - 20:00 uur
03-02-2009: 09:00 - 20:00 uur
04-02-2009: 09:00 - 17:00 uur
11-03-2009: 09:00 - 20:00 uur
12-03-2009: 09:00 - 17:00 uur
01-04-2009: 09:00 - 20:00 uur

02-04-2009: 09:00 - 17:00 uur
Plaats: Leusden
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Mediation
Trainingsinstituut MTi,
tel. 033-4228285
Docent(en): mr. G.R.A. Apol,
mr. J.C. van der Hoek, drs. P.C.
Houweling, mr. drs. A.H.L.
Westerouen van Meeteren
Cursusprijs: € 4.195 geen btw
Opleidingspunten
- Juridisch
- Management/Organisatie
50 Totaal

Talen

Opfriscursus Echt Engels
06-02-2009: 10:00 - 16:30 uur
Plaats: Leiden
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: PAO Universiteit
Leiden,
tel. 071-5278666
Docent(en): P. Redman
Cursusprijs: € 395 inclusief btw
Opleidingspunten
- Juridisch
05 Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

Cursuskalender

Februari, maart en april 2009

PAO-cursussen

Toezicht op advisering, effectenbemiddeling en vermogensbeheer 11 februari	5 PO-punten
Toezicht op beleggingsinstellingen 4 maart	5 PO-punten
Actualiteiten Personen- en familierecht 19 maart	4 PO-punten
Toezicht op banken, verzekeraars en financiële conglomeraten 25 maart	5 PO-punten
Toezicht op pensioenfondsen 15 april	5 PO-punten
Actualiteiten Straf(proces)recht 22 april	4 PO-punten

VSO-cursussen

Arbeidsrecht 5 en 6 februari	13 VSO/PO-punten
Vennootschapsrecht basis 12 en 13 februari	13 VSO/PO-punten
Insolventierecht basis 2 en 3 maart	12 VSO/PO-punten
Effectief argumenteren 12 en 26 maart	11 VSO/PO-punten
Intellectuele eigendom basis 12 en 13 maart	13 VSO/PO-punten
Aansprakelijkheid en schadevergoeding 17 en 31 maart	11 VSO/PO-punten
Scherp reageren in repliek en dupliek 17 en 31 maart	11 VSO/PO-punten
Burgerlijk procesrecht 26 en 27 maart	13 VSO/PO-punten
Effectenrecht 2 en 3 april	13 VSO/PO-punten
Vastgoed 6 en 7 april	13 VSO/PO-punten
Insolventierecht voortgezet 16 en 17 april	13 VSO/PO-punten
Personen- en Familierecht 20 en 21 april	13 VSO/PO-punten
Beslag- en Executierecht 23 en 24 april	12 VSO/PO-punten
Vennootschapsrecht voortgezet 30 en 31 maart	13 VSO/PO-punten

Voor meer informatie en/of inschrijving: www.cpo.nl

Zeker van uw zaak.

Het CPO is onderdeel van de Radboud Universiteit Nijmegen

Centrum voor Postacademisch Juridisch Onderwijs

De Orde publiceert de rubriek **Beëdigd als advocaat** per januari 2009 niet meer in het *Advocatenblad*. De desbetreffende gegevens zijn terug te vinden op www.alleadvocaten.nl.

Praktijk neergelegd

Aa, mw. mr. G.M. van der Helmond 27-11-2008
Adriaansen, mw. mr. A.M.J. Amsterdam 12-12-2008
Ammerlaan, mw. mr. N.J. Rotterdam 02-12-2008
Atten, mw. mr. G. van Amsterdam 21-11-2008
Bergmeijer, mw. mr. M. Nieuwegein 05-12-2008
Biemans, mr. P. Utrecht 01-12-2008
Boer, mr. L. de Amsterdam 15-12-2008
Boer, mw. mr. W.A. Amsterdam 17-12-2008
Borsjé, mr. R.T.M. Haarlem 30-12-2008
Boswinkel, mr. E. Utrecht 19-12-2008
Boukhanissa, mw. mr. N. Oosterhout/NB 01-11-2008
Bouteibi, mr. A. Deurne 01-12-2008
Braat, mw. mr. M. Den Haag 01-12-2008
Braggaar, mr. H.J. Amsterdam 30-12-2008
Broos, mw. mr. M.F.J.C. Delft 17-12-2008
Bruin, mr. P.E. de Amsterdam 03-12-2008
Galveen, mw. mr. M.T. van Veghel 02-12-2008
Castelijns, mr. M.W.G. Oisterwijk 17-12-2008
Dirkzwager, mw. mr. D.H. Amsterdam 15-12-2008
Donker, mr. S.J. Amsterdam 01-12-2008
Dijk-Nieuwenhuyze, mw. mr. L. Amsterdam 28-11-2008
Fuente, mw. mr. C. de la Den Haag 04-12-2008
Gigengack, mr. J.M. San Vito sul Cesano/IT 17-11-2008
Harmsel, mw. mr. J. ter Delden 01-12-2008
Houten, mw. mr. R.K. van Amsterdam 01-12-2008
Jas, mw. mr. A.L. Wassenaar 15-12-2008

Jorritsma, mw. mr. C. Sassenheim 24-12-2008
Kaijen, mw. mr. A.C.G. Rotterdam 01-12-2008
Kerkhoffs, mr. H.J.L. Heerlen 22-12-2008
Kogel, mr. T.J. de Amsterdam 19-12-2008
Korte, mr. J.Ph. de Amsterdam 01-12-2008
Korteweg, mw. mr. C.N. Amsterdam 08-12-2008
Korteweg, mr. K.J. Amsterdam 15-12-2008
Kortlevers, mw. mr. G. Lithoorn 01-12-2008
Kraayvanger, mw. mr. E.A.W. Deurne 23-12-2008
Krab, mr. J.A. Goes 08-12-2008
Kramer, mw. mr. L. Bergen op Zoom 01-12-2008
Kruiswijk Jansen, mr. E.J. Amsterdam 01-12-2008
Laan, mr. E.E. van der Amsterdam 18-11-2008
Leferink, mw. mr. J.M.G. Leusden 28-11-2008
Leuken, mr. R.W.E. van Den Haag 01-12-2008
Ligtenstein, mw. mr. M.C. Haarlem 01-12-2008
Molen-te Velde, mw. mr. M. Groningen 15-12-2008
Molenaar, mw. mr. M. Schiedam 01-12-2008
Netten van Stigt, mr. A.H. van der Amsterdam 05-12-2008
Nieuwenhuys, mw. mr. J.M.E. Nieuwegein 01-12-2008
Nolet-Oosterbaan, mw. mr. G.E. Zeist 01-12-2008
Oosterbaan, mw. mr. E.C. Amsterdam 30-11-2008
Poortman, mw. mr. P.R. Zevenaar 29-12-2008
Raam, mr. C.J. van Amsterdam 01-12-2008
Roeloff, mw. mr. C.V.E. Amsterdam 01-12-2008
Roelofs, mr. S.J. Amsterdam 11-12-2008
Rozema, mw. mr. G.M. Stadskanaal 16-12-2008
Saro, mw. mr. N.N. Leeuwarden 11-12-2008
Schat, mw. mr. A.E. Waddinxveen 27-11-2008
Schiphuis, mr. A.S. Groningen 02-12-2008
Spoel, mr. T.E. van der Rotterdam 01-12-2008
Sprenger, mw. mr. N.W. Assen 08-12-2008
Stalenhoef, mr. J.A.M. Baarn 01-12-2008
Stehouwer, mr. H.J. Arnhem 01-12-2008
Steketee, mr. M.M.K.J. Amsterdam 01-12-2008

Stiphout, mw. mr. P.J.A. van Eindhoven 28-11-2008
Stroux, mw. mr. S.A.G.T. Amsterdam 01-12-2008
Tillemans, mr. P.H.P. Utrecht 25-11-2008
Timmerman, mr. S. Amsterdam 22-12-2008
Verhaar, mw. mr. C.A.H. Amsterdam 10-11-2008
Verhoeven, mr. H.A.H. Duiven 15-11-2008
Visser, mr. K.J. New York/US 18-11-2008
Waling, mr. H. Den Haag 30-12-2008
Zigtema, mw. mr. M. Sittard 22-12-2008

Overleden

Belt, mr. G.A. Apeldoorn 22-12-2008

Caris, mr. R.J.A.F. Maastricht 08-12-2008

Thewessen, mr. P.J.M. Valkenburg/LB 22-12-2008

Vliegen, mw. mr. S.M. Kerkrade 24-12-2008

Kantoor-verplaatsing

Braam, mw. mr. M. (Houten): Sicknessplein 1 (6821 HV) postbus 3155 (6802 DD) Arnhem, tel. 026-3777111, fax 026-377722, e-mail info@hekkelman.nl

Braat, mw. mr. J. (Utrecht): Amstelplein 8-a (1096 BC) postbus 94700 (1090 GS) Amsterdam, tel. 020-3016301, fax 020-3016333, e-mail braat@cms-dsb.com

Broers, mr. J.P.R.: Mathenesserlaan 214 (3021 HM) Rotterdam, tel. 010-2411511, fax 010-4144105, e-mail info@seebregts-saey.nl

Bijsma, mw. mr. J.C. (Leiden): Van Nelleweg 1307 (3044 BC) postbus 13307 (3004 HH) Rotterdam, tel. 010-7502828, fax 010-7502829, e-mail bijsma@aanbestedingsspecialist.nl

Coffeng, mr. J.M.T.: Steenbokstraat 17 (7324 AZ) postbus 2077 (7301 DB) Apeldoorn, tel. 055-3681630,

fax 055-3681639, e-mail info@avioadvocaten.nl

Coskun, mr. D. (Nijmegen): Haarlemmerweg 333 (1051 LH) postbus 58188 (1040 HD) Amsterdam, tel. 020-5506666, fax 020-5506777, e-mail deniz.coskun@kvdl.nl

Davina, mw. mr. S.E.A. (Amsterdam): Prinses Beatrixlaan 800 (2595 BN) postbus 16068 (2500 BB) Den Haag, tel. 070-3333333, fax 070-3333715

Dix, mr. drs. F.P.G. (Eindhoven): Helvoirtseweg 1 (5261 CA) postbus 315 (5260 AH) Vught, tel. 073-6849191, fax 073-6849199, e-mail info@winsmart.nl

Donselaar, mr. J. van: Christiaan Geurtsweg 3 (7335 JV) postbus 1313 (7301 BN) Apeldoorn, tel. 055-5411477, fax 055-5416103, e-mail info@bc-advocaten.nl

Doreleijers, mw. mr. C. (Waalre): Joulhof 10 (4622 RG) postbus 101 (4600 AC) Bergen op Zoom, tel. 0164-707172, fax 0164-707111, e-mail infoboz@haansbeijensens.nl

Dijk, mw. mr. E. van (Groningen): Torenlaan 5 (9401 HN) postbus 399 (9400 AJ) Assen, tel. 0592-311001, fax 0592-317625, e-mail vandijk@bierens-vanboven.nl

Dijk, mr. N.P. van: Utrechtseweg 125-a (3818 EC) Amersfoort, tel. 033-2471250, fax 033-4619222, e-mail info@partnersvandijk.nl

Dijke, mr. R.H. van: Christiaan Geurtsweg 3 (7335 JV) postbus 1313 (7301 BN) Apeldoorn, tel. 055-5411477, fax 055-5416103, e-mail info@bc-advocaten.nl

Dijkstra, mw. mr. B.E. (Heerenveen): Lavendelheide 9 (9202 PD) postbus 186 (9200 AD) Drachten, tel. 0512-305160, fax 0512-305161, e-mail dijkstra@gvkadure.nl

Eizenga, mr. J.J. (Prinsenbeek): Burg Reigerstraat 77 (3581 KP) postbus 14002 (3508 SB) Utrecht, tel. 030-233734, fax 030-2331150, e-mail advocaten@vannierop-hijma.nl

Elkhuizen, mr. M.J.: De Lairessestraat 137-143 (1075 HJ) Amsterdam, tel. 020-5788300, fax 020-5788305

Fait, mw. mr. A.S.M. (Soest): Herculesplein 213 (3584 AA)

postbus 85299 (3508 AG) Utrecht, tel. 030-2523520, fax 030-2512741, e-mail sf@atmadvocaten.nl

Felperlaan, mr. J.: Tweede Kostverlorenkade 1 (1052 RH) postbus 69500 (1060 CN) Amsterdam, tel. 020-6121806, fax 020-6121910, e-mail j.felperlaan@blumstone.nl

Gazendam, mw. mr. C.W.E. (Assen): Stephensonstraat 39 (3846 AK) postbus 114 (3840 AC) Harderwijk, tel. 0341-420606, fax 0341-425528, e-mail gazendam@vanzeijbiljaartsens.nl

Geersen-Janssen, mw. mr. W. (Haaksbergen): Burgemeester Roelenweg 26 (8021 EW) Zwolle, tel. 038-4271904, fax 038-4233438

Geraads, mw. mr. N.D. (Utrecht): Tramstraat 32-34 (5611 CR) postbus 2350 (5600 CJ) Eindhoven, tel. 040-2447608, fax 040-2448875, e-mail n.geraads@schakenraad.nl

Geurts, mr. R.G.J.: Steenbokstraat 17 (7324 AZ) postbus 2077 (7301 DB) Apeldoorn, tel. 055-3681630, fax 055-3681639, e-mail info@avioadvocaten.nl

Goes, mw. mr. B.M.M. van der: Strawinskylaan 1999 (1077 XV) postbus 7113 (1007 JC) Amsterdam, tel. 020-7171000, fax 020-7171111, e-mail info@nautadutilh.com

Gou, mr. J.L. de (Amersfoort): Strawinskylaan 2555 (1077 ZZ) postbus 75730 (1070 AS) Amsterdam, tel. 020-5027555, fax 020-5027610

Goumans, mr. C.M.F.M. (Rotterdam): 't Winkel 22 (6027 NV) Soerendonk, tel. 06-22660900

Gras, mr. A.: Steenbokstraat 17 (7324 AZ) postbus 2077 (7301 DB) Apeldoorn, tel. 055-3681630, fax 055-3681639, e-mail info@avioadvocaten.nl

Haafden, mw. mr. D. van (Zutphen): Deventerweg 9 (3843 GA) postbus 87 (3840 AB) Harderwijk, tel. 0341-417023, fax 0341-419648, e-mail info@omvradvocaten.com

Haersolte-van Hof, Barones mr. J.J. van (Amsterdam): Delistraat 27 (2585 VX) Den Haag, tel. 070-3463007, e-mail haersoltehof@planet.nl

Meldingen voor deze rubriek kunnen worden doorgegeven aan: adres@advocatenorde.nl.

Haren, mr. R.M.P.V. van
(Zwolle): Maliebaan 70 (3581 CV)
Utrecht, tel. 030-2315708, fax
030-2315847, e-mail vanharen@
dgb.nl

Harent, mw. mr. A.: Dudokplein
224 (3315 KH) Dordrecht, tel. 078-
7110202, fax 078-7110204

Helgers-Cromvoets, mr.
M.M.G.: Sint Maartenslaan 29-a
(6221 AV) Wilhelminasingel 41
(6221 BE) Maastricht, tel. 043-
3510577, fax 043-3510597, e-mail
info@advocatenkantoorhelgers.
nl

Hilberink, mr. G.: Steenbokstraat
17 (7324 AZ) postbus 2077 (7301 DB)
Apeldoorn, tel. 055-3681630,
fax 055-3681639, e-mail info@
avioadvocaten.nl

Hofmans, mr. C. (Huizen):
Amsterdamsestraatweg 19-c (1411
AW) Naarden, tel. 035-5258158,
fax 035-5234653, e-mail info@
hofmans-advocatuur.nl

Jacobs, mr. R.R. (Nijmegen):
Sickesplein 1 (6821 HV) postbus
3155 (6802 DD) Arnhem, tel. 026-
3777111, fax 026-3777222, e-mail
info@hekkelman.nl

Jansens van Gellicum, mw. mr.
J.A. (Rotterdam): Wilhelminapark
60-61 (3581 NP) postbus 85450
(3508 AL) Utrecht, tel. 088-
3030030, fax 088-3030033,
e-mail vangelicum@benvallor.
nl

Janssens, mr. M. (Utrecht):
Amstelplein 8-a (1096 BC)
postbus 94700 (1090 GS)
Amsterdam, tel. 020-3016301,
fax 020-3016333, e-mail marcel.
janssen@cms-dsb.com

Johari, mw. mr. R. el
(Amsterdam): Van Alkemadelaan
700 (2597 AW) postbus 30311 (2500
GH) Den Haag, tel. 070-3538812,
fax 070-3538811, e-mail rachida.
el.johari@twobirds.com

Jong, mr. D. de (Utrecht):
Zusterplein 22-b (3703 GB)
postbus 424 (3700 AK) Zeist, tel.
030-6974897, fax 030-6974896,
e-mail david@houtzagerstrijker.
nl

Jonkers, mr. P.S. (Werkendam):
Weena 695 (3013 AM) postbus
2810 (3000 CV) Rotterdam, tel.
010-4146562, fax 010-4149512

Kamp, mr. M.J.P.: Tweede
Kostverlorenkade 1 (1052 RH)
postbus 69500 (1060 CN)
Amsterdam, tel. 020-6121806, fax

020-6121910, e-mail m.kamp@
blumstone.nl

Kingma, mr. S.H.: Gustav
Mahlerplein 2 (1082 MA) postbus
75510 (1070 AM) Amsterdam,
tel. 020-7953953, fax 020-
7953900, e-mail sil.kingma@
boekeldenerece.com

Klijstra, mr. M.: Peter van
Anrooystraat 7 (1076 DA) postbus
75999 (1070 AZ) Amsterdam, tel.
020-5736776, fax 020-5736737

Knoops, mr. W.J. (Den Haag):
Apollolaan 151 (1077 AR) postbus
75546 (1070 AM) Amsterdam, tel.
020-3051600, fax 020-3051699

Koese, mw. mr. drs. K.C.:
Jacob Mosselstraat 2 (2595 RH)
Den Haag, tel. 070-3832233,
fax 070-3815357, e-mail info@
hoogendam-advocaten.nl

Krens, mw. mr. G.J.
(Eindhoven): Molenveldlaan 158
(6523 RN) postbus 500 (6500 AM)
Nijmegen, tel. 024-6843474, fax
024-6843870

Lam, mr. A.W.H. (Hilversum):
Haagweg 5 (2311 AA) postbus 11231
(2301 EE) Leiden, tel. 071-7502217,
fax 071-7502201, e-mail j.lam@
rww.nl

Lange, mr. E. de: Weena 690
(3012 CN) postbus 2888 (3000 CW)
Rotterdam, tel. 010-2246224, fax
010-4425839, e-mail edward.
de.lange@loyensloeff.com

Leeuwenburgh, mr. R.M.
(Den Haag): Weena 355 (3013
AL) postbus 1507 (3000 BM)
Rotterdam, tel. 010-2172504, fax
010-2172606

Leur, mw. mr. R.A.A.H. van:
Dudokplein 224 (3315 KH)
Dordrecht, tel. 078-7110202, fax
078-7110204

Levitus, mr. N. (Den Haag):
Jachthavenweg 111 (1081
KM) postbus 7870 (1008 AB)
Amsterdam, tel. 020-6213948, fax
020-6213942

Leijden, mr. W.A. van
(Apeldoorn): Strommarkt 8 (7411 PJ)
postbus 6150 (7401 HD) Deventer,
tel. 0570-613327, fax 0570-616236,
e-mail fievez@fievezadvocaten.
nl

Luijten, mr. N.A. (Purmerend):
Buitenveldertselaan 106 (1081
AB) postbus 75810 (1070 AV)
Amsterdam, tel. 020-7997190, fax
020-7997197

Luijngaarden, mr. B.P.J.H.
(Roosendaal): Baronielaan 1
(4818 PA) postbus 1883 (4801
BW) Breda, tel. 076-5140505, fax
076-5212131

Maas, mr. W.J.G. (Amsterdam):
Statenlaan 55 (5223 LA) postbus
1714 (5200 BT) Den Bosch, tel.
073-6927777, fax 073-6927789

Marrewijk, mw. mr. M.E.M.
van: Botersloot 163 (3011
HE) postbus 30241 (3001 DE)
Rotterdam, tel. 010-2060450, fax
010-2060451

Melissen, mr. J.J.M.: Christiaan
Geurtsweg 3 (7335 JV) postbus 1313
(7301 BN) Apeldoorn, tel. 055-
5411477, fax 055-5416103, e-mail
info@bc-advocaten.nl

Mewe-Boerwinkel, mw.
mr. M.E. (Den Helder):
Dorpstraat 3 (1861 KT) postbus
223 (1860 AE) Bergen/NH,
tel. 072-5818088, fax 072-
5896890, e-mail mr.mewe@
prinsenkosteradvocaten.nl

Meijer, mw. mr. M.: Christiaan
Geurtsweg 3 (7335 JV) postbus 1313
(7301 BN) Apeldoorn, tel. 055-
5411477, fax 055-5416103, e-mail
info@bc-advocaten.nl

Mil, mw. mr. C.M.M. van: Blaak
28 (3011 TA) postbus 711 (3000 AS)
Rotterdam, tel. 010-4406440,
fax 010-4364400, e-mail info@
plp.nl

Molenaar, mr. J.J. (Waalre):
Velperweg 1 (6824 BZ) postbus
3045 (6802 DA) Arnhem, tel. 026-
3538300, fax 026-3510793, e-mail
molenaar@dirkzwager.nl

Mosterd, mr. J.P. (Den Haag):
Staalweg 52-58 (2612 KK) postbus
1010 (2600 BA) Delft, tel. 015-
2127223, fax 015-2127995, e-mail
mosterd@ebh-elshof.nl

Mulleneers, mr. M.L.E.:
Gustav Mahlerplein 50 (1082
MA) postbus 75505 (1070 AM)
Amsterdam, tel. 020-6056000,
fax 020-6056700, e-mail info@
houthoff.com

Muller, mr. D.S. (Zevenaar):
Deventerweg 9 (3843 GA) postbus
87 (3840 AB) Harderwijk, tel.
0341-417023, fax 0341-460122

Nymeijer, mr. G.: Mauritslan
4-b (6161 HV) postbus 141 (6160
AC) Geleen, tel. 046-4757666, fax
046-4757804

Ongenae, mr. L.A.A.
(Zoetermeer): Vriezerweg 8-b

(9482 TB) Tynaarlo, postbus
36 (9765 ZG) Paterswolde, tel.
0592-361111, fax 0592-361110,
e-mail paterswolde@haarsma-
advocaten.nl

Oolbekkink, mr. D.H. (Haarlem):
Keizersgracht 639 (1017 DT)
Amsterdam, tel. 020-5315959,
fax 020-5315950, e-mail
oolbekkink@smitsdelange.nl

Orval, mr. M.J.H. (Utrecht):
Amstelplein 8-a (1096 BC)
postbus 94700 (1090 GS)
Amsterdam, tel. 020-3016301,
fax 020-3016333, e-mail marc.
orval@cms-dsb.com

Peters, mw. mr. B.G.M.C.:
Wg-Plein 251 (1054 SE)
Amsterdam, tel. 020-6897910,
fax 020-4894152, e-mail info@
bgmcpeters.nl

Peterse, mw. mr. C.C.:
Adelheidstraat 76 (2595 EE) Den
Haag, tel. 070-3151010, fax 070-
3151015

Plass, mr. E.H.J. (Gennep):
Hoofdstraat 19 (5961 EX) postbus
6104 (5960 AC) Horst, tel. 077-
3988182, fax 077-3988191, e-mail
e.plass@trc-advocaten.nl

Poels, mr. P.J.G.: Oranjesingel
53-55 (6511 NP) postbus 1106
(6501 BC) Nijmegen, tel. 024-
3810990, fax 024-3232266, e-mail
poels@brunet.nl

Postma, mr. J. (Delft): Beursplein
37 (3011 AA) postbus 30073 (3001
DB) Rotterdam, tel. 010-2400447,
fax 010-2400448, e-mail

Prinsen, mw. mr. L.A.
(Amsterdam): Bisonspoor 347
(3605 JW) postbus 1005 (3600 BA)
Maarsse, tel. 0346-550270, fax
0346-550695

Quist-ten Horn, mw. mr. C.M.
(Amsterdam): Wijnhaven 60
(2511 GA) postbus 19412 (2500 CK)
Den Haag, tel. 070-3068500, fax
070-3543618

Rambali, mw. mr. P.M.:
Steenbokstraat 17 (7324
AZ) postbus 2077 (7301 DB)
Apeldoorn, tel. 055-3681630,
fax 055-3681639, e-mail info@
avioadvocaten.nl

Rens, mw. mr. L.M. (Rotterdam):
Baronielaan 1 (4818 PA) postbus
1883 (4801 BW) Breda, tel. 076-
5140505, fax 076-5212131, e-mail
info@gimbrere.nl

Rodrigues Pereira, mw. mr.
E.K.E. (Soest): Fizeastraat 19

(1097 SC) Amsterdam, tel. 020-
6852983, fax 020-6890647

Roos, mr. F.E.: Admiraliteitskade
50 (3063 ED) postbus 4302
(3006 AH) Rotterdam, tel. 088-
2535000, fax 088-2535400,
e-mail froos@akd.nl

Schepers, mw. mr. R.H.H.
(Deventer): Egbert Gorterstraat
14 (7607 GB) postbus 251 (7600
AG) Almelo, tel. 0546-812528,
fax 0546-819469, e-mail info@
tencateadvocaten.nl

Schröder, mw. mr. K.G.I.M.:
Herculesplein 207-b unit 3
(3584 AA) postbus 85364 (3508
AJ) Utrecht, tel. 030-2129809,
fax 030-2516977, e-mail info@
advocatenkantoor Schroder.nl

Sinke, mw. mr. M.C. (Goes):
Kousteensedijk 3 (4331 JE)
Middelburg, tel. 0118-656060,
fax 0118-636178, e-mail info@
avdw.nl

Slob-Stam, mw. mr. J.C.
(Rotterdam): Groenewoudseweg
1 (5621 BA) postbus 218 (5600 MD)
Eindhoven, tel. 040-2784782, fax
040-2782885

Sneep, mr. J.C.: Claudius
Prinsenlaan 130 (4818 CP) postbus
4620 (4803 EP) Breda, tel. 076-
5223677, fax 076-5149403, e-mail
info@houbenadvocaten.nl

Stappen, mw. mr. K.E.M. (Den
Bosch): Wilhelminalaan 56
(1791 AP) postbus 116 (1790 AC)
Den Burg, tel. 073-5231400, fax
073-5231401, e-mail stappen@
swgadvocaten.nl

Stoffelen, mw. mr. S.C.W.
(Uden): Spoorstraat 75 (5831
CK) postbus 11 (5830 AA)
Boxmeer, tel. 0485-574244, fax
0485-575869, e-mail sylvia@
vandekamadvocaten.nl

Streek, mr. K.G. van de
(Enschede): Noorderkerkstraat
7 (8081 ET) postbus 25
(8080 AA) Elburg, tel. 0525-
682432, fax 0525-685313,
e-mail keesvandestreek@
omvradvocaten.com

Tapper, mw. mr. M.
(Amsterdam): Sweelinkplein 1
(2517 GK) postbus 18558 (2502 EN)
Den Haag, tel. 070-3654833, fax
070-3615054

Tarmond, mw. mr. J.
(Rotterdam): Landheerlaan 45
(3271 TN) Mijnsheerenland, tel.
06-21294867

Tel, mr. A. (Eindhoven): Europalaan 24-g (5232 BC) postbus 3494 (5203 DL) Den Bosch, tel. 073-6488620, fax 073-6488629, e-mail arno.tel@rottieradvocaten.nl

Tiems, mw. mr. J.E. (Den Haag): Hereweg 93 (9721 AA) postbus 1105 (9701 BC) Groningen, tel. 050-5997999, fax 050-5997977

Vaate, mw. mr. I.G.C. Bij de (Den Haag): Henry Dunantlaan 1 (2992 KP) postbus 156 (2990 AD) Barendrecht, tel. 0180-642000, fax 0180-642001, e-mail barendrecht@borsboomhamm.nl

Veldt, mr. R.Th.G. (Amsterdam): Ln van Nieuw Oost-Indie 131 (2593 BM) postbus 20401 (2500 EK) Den Haag, tel. 070-3786394, fax 070-3786128, e-mail b.van.der.veldt@minlnv.nl

Velzen-in 't Veld, mw. mr. R.J. van (Amsterdam): Dreef 22 (2012 HS) postbus 5287 (2000 CG) Haarlem, tel. 023-5125025, fax 023-5125026, e-mail vanvelzen@kadv.nl

Verschuur, mr. W.H.L. (Amsterdam): 29 Wilson Street (EC2M 2SJ) London/Groot-Brittannië, tel. 0044-20-7786-9100, fax 0044-20-7588-6888, e-mail willem.verschuur@nautadutilh.com

Vianen, mw. mr. E.W.A.: Peter van Anrooystraat 7 (1076 DA) postbus 75999 (1070 AZ) Amsterdam, tel. 020-5736736, fax 020-5736737, e-mail info@lexence.com

Vliet, mr. G.C. van (Amsterdam): Koninginnegracht 27 (2514 AB) Den Haag, tel. 070-3560422,

fax 070-3638191, e-mail info@solonlegal.nl

Vogels, mw. mr. M.G.H. (Eindhoven): Ploenroosstraat 20 (5241 AB) postbus 141 (5240 AC) Rosmalen, tel. 073-5219055, fax 073-5216912, e-mail vogels@advmierlo.nl

Vos, mr. G.J.H. de (Amsterdam): Admiraliteitskade 50 (3063 ED) postbus 4302 (3006 AH) Rotterdam, tel. 088-2535000, fax 088-2535400, e-mail gdevos@akd.nl

Vrendenbarg, mw. mr. C.J.S. (Amsterdam): Leidsegracht 3 (1017 NA) Amsterdam, tel. 020-6202288, fax 020-6202158, e-mail info@leidsegracht.com

Vriezen, mr. R.J.: Steenbokstraat 17 (7324 AZ) postbus 2077 (7301 DB) Apeldoorn, tel. 055-3681630, fax 055-3681639, e-mail info@avioadvocaten.nl

Waarde, mw. mr. C.J. van der (Zwijndrecht): Mathenesserlaan 195 (3014 HB) Rotterdam, tel. 010-2707909, fax 010-2707900, e-mail waarde@colletinternational.com

Wawoe, mw. mr. J.V. (Eindhoven): Spaklerweg 20 (1096 BA) postbus 41920 (1009 DC) Amsterdam, tel. 020-5627043, fax 020-5627068, e-mail joan.wawoe@nuon.com

Welsink, mw. mr. N.W.J. (Culemborg): Energieweg 22 (4143 HK) postbus 26 (4140 AA) Leerdam, tel. 0345-533481, fax 0345-533418, e-mail n.welsink@israelsvankessel.nl

Werff, mw. mr. J.E. van der: Koningin Julianaplein 10 (2595

AA) postbus 11756 (2502 AT) Den Haag, tel. 070-5153000, fax 070-5153100, e-mail info@pelsrijcken.nl

Witteveen, mw. mr. B.S. (Winterswijk): St. Canisiussingel 19-f (6511 TE) postbus 1126 (6501 BC) Nijmegen, tel. 024-3810810, fax 024-3810820, e-mail b.witteveen@poelmannvandebroek.nl

Ytsma, mr. A.R. (Hoofddorp): Nieuwe Gracht 124 (2011 NM) postbus 280 (2000 AG) Haarlem, tel. 023-5530230, fax 023-5530260, e-mail ytsma@pjsadvocaten.nl

Nieuw kantoor/ associatie

AVIO Advocaten (mrs. J.M.T. Coffeng, R.G.J. Geurts, G. Hilberink, R.J. Vriezen, A. Gras en P.M. Rambali) Steenbokstraat 17 (7324 AZ) postbus 2077 (7301 DB) Apeldoorn, tel. 055-3681630, fax 055-3681639, e-mail info@avioadvocaten.nl

Blumstone (mrs. J. Felperlaan en M.J.P. Kamp) Tweede Kostverlorenkade 1 (1052 RH) postbus 69500 (1060 CN) Amsterdam, tel. 020-6121806, fax 020-6121910

Van Leur en Harent advocaten (mrs. R.A.A.H. van Leur en A. Harent) Dudokplein 224 (3315 KH) Dordrecht, tel. 078-7110202, fax 078-7110204

Naams- wijziging

B & C Advocaten te Apeldoorn thans: **B & C Melissen Van Donselaar Advocaten**

Niederer Advocaten te Geleen thans: **N & N Advocaten Niederer en Nymeyer**

Velu Advocaten te Utrecht thans: **Nexa Velo Advocaten**

Velu & Van der Spoel te Rotterdam thans: **Velu & Van der Pols**

Bezoek- adres/ postbus/ tel./fax/ e-mail

Boot Advocaten te Amsterdam: Cronenburg 152 (1081 GN) Amsterdam, tel. 020-5041570, fax 020-5041589, e-mail secretariaat@bootadvocaten.nl

Bokhorst & Van Elst Advocaten te Veenendaal: Kerkewijk 45 (3901 EB) Veenendaal, postbus is opgeheven

Compuware Europe B.V. te Amsterdam Zuidoost: Hoogoorddreef 60 (1101 BE) Amsterdam Zuidoost,

e-mail abraham.mouritz@nl.compuware.com

Grosfeld Advocatuur & Mediation te Oosterhout/ NB: Warandelaan 25 (4904 PA) Oosterhout/NB

Mak, mr. A.G.J. te Rotterdam: Molenlaan 301 (3055 GG) Rotterdam, postbus is opgeheven

Nexa Velo Advocaten te Utrecht: e-mail info@nexavelo.nl

Advocatenkantoor Sarier te Dordrecht: Elfhuizen 9-a (3311 VG) Dordrecht

Velu & Van der Pols te Rotterdam: e-mail info@veluvanderpols.nl

Vos & De Lange Advocaten te Barendrecht: 1^e Barendrechtseweg 76-80/Park Barendrecht (2992 XC) Barendrecht

In samenwerking met:

Brunel
Legal

Congres

Compliance als kans

**Competitievare en kosteneffectievere bedrijfsvoering
in zware economische tijden**

De zware economische omstandigheden en de hogere verwachtingen van aandeelhouders zetten ondernemingen onder druk.

De huidige ontwikkelingen zullen ongetwijfeld lijden tot strengere regels in de financiële wereld, maar ook in andere sectoren. Compliance wordt dus steeds belangrijker, ook voor uw onderneming.

Op welke vragen krijgt u antwoord:

- Hoe kunt u uw rol in uw organisatie goed vervullen?
- Hoe richt u een compliance afdeling in?
- Dient compliance een onderdeel te zijn van risico-management van een organisatie?

Kom naar het congres

Compliance als kans

5 februari 2009, Slot Zeist

www.elseviercongressen.nl/compliance

- Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het *Advocatenblad* zijn gepubliceerd, zijn ook te vinden op www.advocatenorde.nl en BalieNet.
- Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit mr. P.J.M. Drion, mr. H.J. de Groot, mr. H.J.A. Knijff, mr. J.D. Loorbach, mr. I.E.M. Sutorius en H. Uhlenbroek.

Beëindiging relatie met cliënt moet zorgvuldig

Hof van Discipline 10 september 2007, nummer 4784

(mrs. Van Erp Taalman Kip-Nieuwenkamp, Driessen-Poortvliet, De Ruuk, Minderhoud en Arpeau)

Raad van Discipline Amsterdam 15 januari 2007

(mrs. Markx, Ten Doesschate, Goppel, De Groot en Rigters)

Het is niet tuchtrechtelijk verwijtbaar om de opdrachtrelatie met een cliënt te beëindigen om met de wederpartij een (duurzame) opdrachtrelatie aan te gaan. De beëindiging van de relatie dient met grote zorgvuldigheid en tijdig te geschieden. Voor de nieuwe cliënt kan vanzelfsprekend niet tegen de oude cliënt worden opgetreden.

- Advocatenwet art. 46 (1.1 de zorg voor de cliënt);
- Gedragsregels 2.1, 5 en 7

Feiten

Klager heeft zich in augustus 2005 tot mr. X gewend in verband met door hem ondervonden problemen bij de bouw van een aangekochte woning in Frankrijk.

Mr. X had al vanaf 2004 klager op de achtergrond geadviseerd.

Mr. X heeft bij brief van 26 september 2005 zijn visie op de zaak aan klager uiteengezet en daarbij de punten uiteengezet ten aanzien waarvan Q Makelaars (en projectontwikkelaar) ten opzichte van klager tekort is geschoten in de op haar rustende verplichtingen.

Bij brief van 25 oktober 2005 heeft mr. Y, kantoorgenoot van mr. X, Q Makelaars aangeschreven onder meer met betrekking tot voormelde tekortkomingen.

Op enig moment tussen 25 oktober 2005 en 12 december 2006 hebben mr. X en Q Makelaars overleg gepleegd over een vorm van samenwerking.

In de week van 5 december 2005 heeft mr. X met klager een bespreking gehad, waarbij over genoemde beoogde samenwerking met Q niet is gesproken.

De meer bedoelde samenwerking werd tijdens een kopersbijeenkomst van 12 december 2005 mondeling aangekondigd. Klager was – hoewel daartoe aanvankelijk niet uitgenodigd – bij deze bijeenkomst aanwezig.

Op 13 december 2005 heeft klager, zamenlijk samengevat, aan mr. X laten weten dat hij tot zijn verbazing op de kopersbijeenkomst heeft moeten vaststellen dat mr. X als adviseur van Q Makelaars werd aangekondigd, dit terwijl klager mr. X vanaf het vierde kwartaal van 2004 als adviseur had ingeschakeld met betrekking tot de aankoop van een woning in Frankrijk en de beste juridische koopvorm. Klager heeft er daarbij op gewezen dat hij sedert september 2005 mr. X ook heeft verzocht om juridische bijstand met betrekking tot bouwkundige problemen en het niet-nakomen van contractuele verplichtingen van Q Makelaars. Klager heeft er voorts op gewezen dat hij in diverse besprekingen tot driemaal toe heeft gevraagd of mr. X geen enkele binding met Q Makelaars had en die vragen heeft mr. X steeds ontkennend beantwoord. Mr. X zou hebben verzekerd de zaak van klager zonder belangenverstremgeling te kunnen behandelen. Mr. X zou op de kopersavond 'tussen neus en lippen' aan klager hebben medegedeeld diens belangen niet langer te kunnen behartigen wegens belangenverstremgeling. Klager laat weten een klacht te overwegen alsook de beëindiging van de opdracht. De brief wordt afgesloten met de mededeling dat een klacht zal worden ingediend en de zaak zal worden opgedragen als het niet tot een aanvaardbare oplossing komt.

Mr. X heeft bij brief van 15 december 2005 aan Q Makelaars het navolgende bericht:

'Met (klager) heb ik gesproken over de ophanden zijnde samenwerking tussen uw kantoor en het mijne en de consequenties die

daaraan verbonden zijn voor de behandeling van het dossier van (klager) door mijn kantoor.

Daarbij zijn wij op het volgende uitgekomen dat ik als een voorstel aan u overbreng, (Klager) is hiermee akkoord.

Allereerst is het van belang dat u zo spoedig mogelijk schriftelijk reageert op de brief van 25 oktober jl. Vervolgens wordt geprobeerd om tijdens een bemiddelingsgesprek tussen u, (klager) en mij, de punten van de brief van 25 oktober op te lossen waarbij ook uw antwoord wordt betrokken. Mocht dat lukken, dan sluit ik het dossier af. Indien er onverhoopt in de toekomst nog andere problemen zouden rijzen, zal (klager) deze hetzij zelf oplossen, hetzij daarvoor een andere raadsman inschakelen.

Mocht het bemiddelingsgesprek niet tot een oplossing leiden, dan sluit ik het dossier eveneens af, waarbij (klager) dezelfde mogelijkheden openstaan als ik hier heb beschreven.'

Klacht

De klacht luidt dat mr. X in strijd met art. 46 Advocatenwet tijdens een door hem op verzoek van klager behandelde kwestie tegen Q Makelaars is gaan samenwerken tegen deze partij en als adviseur voor deze makelaar (tevens projectontwikkelaar) is gaan optreden.

Beoordeling van de klacht

Mr. X stelt dat hij ter gelegenheid van de bijeenkomst van 12 december 2005 met klager is overeengekomen dat hij vanaf dat moment niet langer als advocaat voor klager werkzaam zou zijn, maar als bemiddelaar tussen klager en Q Makelaars zou gaan optreden. Klager heeft deze stelling gemotiveerd bestreden in diër voege dat hij erkent dat mr. X dit toen ter sprake heeft gebracht maar dat klager mr. X heeft gevraagd eerst een schriftelijk voorstel daartoe te doen. Het had op de weg van Mr. X gelegen een zo belangrijke afspraak en volgens mr. X gezamenlijk genomen beslissing schriftelijk vast te leggen. In het onderhavige geval is dat niet gebeurd en uit het in paragraaf 3.5 weergegeven e-mailbericht van klager aan mr. X is dat ook niet af te leiden. Aldus is niet komen vast te staan dat is overeengekomen dat mr. X als bemiddelaar zou gaan optreden.

De raad is voorts van oordeel dat mr. X reeds na zijn eerste contacten met Q

Makelaars waarbij over een mogelijke samenwerking werd gesproken, mr. X van die mogelijke samenwerking op de hoogte had moeten stellen. Dat het initiatief tot die contacten niet van mr. X is uitgegaan is in dit verband niet van belang. Zoals ook in regel 2 lid 1 van de Gedragsregels 1992 is bepaald, dient de advocaat te vermijden dat zijn vrijheid en onafhankelijkheid in de uitoefening van het beroep in gevaar zouden kunnen komen. Vanaf het moment dat mr. X onderhandelingen met Q Makelaars over een mogelijke samenwerking was aangegaan was hij ten opzichte van klager niet langer onafhankelijk in vorenbedoelde zin. Het zou passend geweest zijn indien mr. X op dat moment zou hebben aangeboden zich als advocaat terug te trekken en daarbij met klager zou hebben besproken hoe de daarmee voor klager samenhangende nadelen konden worden ondervangen. Door zulks na te laten heeft mr. X niet de een behoorlijk advocaat passende zorgvuldigheid in acht genomen.

Het vorenstaande leidt tot de slotsom dat de klacht ongegrond is.

Volgt

Gegronde verklaring van de klacht en oplegging van de maatregel van enkele waarschuwing.

Het geding in hoger beroep

Beoordeling door het hof

De door mr. X aangevoerde grieven leggen de klacht in volle omvang aan het hof ter beoordeling voor.

Het hof stelt voorop dat het een advocaat in het algemeen vrijstaat zijn relatie met een cliënt te beëindigen indien hij daartoe aanleiding ziet. Wel zal hij daarbij met de nodige zorgvuldigheid te werk moeten gaan en zo veel mogelijk rekening dienen te houden met de belangen van zijn cliënt. Of hem ter zake van zijn handelwijze een tuchtrechtelijk verwijt kan worden gemaakt, dient te worden beoordeeld aan de hand van de concrete omstandigheden van het geval.

Na de bespreking begin november 2005 met notaris Z moet het mr. X al duide-

lijk zijn geweest dat, indien hij inging op het verzoek van de notaris en met Q Makelaars over samenwerking zou gaan praten, zich een situatie van conflicterende belangen zou (kunnen) voordoen en dat hij de belangen van klager dan niet langer zou kunnen behartigen. Het zou, naar het oordeel van het hof, beter zijn geweest indien mr. X reeds toen klager zou hebben ingelicht. Dat mr. X dit niet heeft gedaan is op zichzelf echter nog niet tuchtrechtelijk verwijtbaar. Wel kan hem tuchtrechtelijk worden verweten dat hij ook na de eerste bespreking met de heer Q, toen de beoogde samenwerking een reële mogelijkheid bleek te zijn, geen contact met klager heeft opgenomen om met hem te spreken wat de gevolgen daarvan zouden zijn voor zijn positie als raadsman. Ook tijdens de bespreking met klager op 6 december 2005 heeft mr. X ten onrechte hierover gezwegen. Hieraan kan, anders dan mr. X betoogd heeft, niet afdoen dat er nog geen definitieve overeenstemming tussen mr. X en Q Makelaars was bereikt en dat nadere afspraken zouden moeten worden gemaakt. Voorts treft mr. X een verwijt voor het feit dat hij heeft ingestemd met het tijdens de kopersbijeenkomst op 12 december 2005 naar buiten brengen van de voorgenomen samenwerking, terwijl klager nog op geen enkele wijze was ingelicht. Daarbij is niet van belang dat mr. X niet wist dat klager die avond aanwezig zou zijn.

Mr. X kan tuchtrechtelijk niet worden verweten dat hij stappen heeft ondernomen om met Q tot een zekere samenwerking te komen, ook al betekende dit dat hij niet langer voor klager zou kunnen blijven optreden. Voor zover de klacht hierop ziet is deze ongegrond. Maar, zoals klager ter zitting van het hof ook heeft verklaard, in de klacht ligt tevens besloten het verwijt dat mr. X klager niet tijdig heeft ingelicht en dat hij hem op 12 december 2005 voor een voldongen feit heeft geplaatst en hem, in de woorden van klager, als een baksteen heeft laten vallen. Uit hetgeen hiervoor is overwogen, volgt dat de klacht in zoverre gegrond is. Het aanbod van mr. X om verder als bemidde-

laar op te treden maakt dit niet anders. Hij had ook die optie in een eerder stadium met klager dienen te bespreken. Naar het oordeel van het hof heeft mr. X tegenover klager niet de zorgvuldigheid in acht genomen die van hem verwacht mag worden.

Het voorgaande leidt tot de slotsom dat de klacht zoals hiervoor overwogen gegrond is. Het hof is van oordeel dat de door de raad opgelegde maatregel passend en gerechtvaardigd is, gelet op de aard en de ernst van hetgeen verweerder kan worden verweten. De beslissing van de raad kan dus in stand blijven en de daartegen gerichte grieven kunnen worden verworpen.

Volgt

Bekrachtiging van de beslissing van de Raad van Discipline.

.....
Afwijzing van een verzoek tot wraking van de leden van een wrakingskamer

Hof van Discipline 10 september 2007, nummer 4901

(mrs. Van Griensven, De Groot-van Dijken, Poelmann, De Jong Schouwenburg en Van der Hel)

Veronachtzaming van een zo fundamenteel rechtsbeginsel dat van een eerlijke en onpartijdige behandeling van het betreffende wrakingsverzoek niet meer kan worden gesproken en verzoeker in zijn hoger beroep ontvankelijk is, hoewel de wetgever hogere voorziening tegen een dergelijke beslissing heeft uitgesloten.

- Advocatenwet art. 47 lid 2;
- Wetboek van Strafvordering art. 515 lid 5

Feiten

Op 19 februari 2007 heeft de deken van de Orde van Advocaten in het Arrondissement A een ambtshalve klacht ex art. 60b, subsidiair 60c van de Advocatenwet ingediend tegen mr. X.

De Raad van Discipline – hierna de raad – heeft mr. X voor het onderzoek naar de klacht doen oproepen voor de zitting van 19 maart 2007 onder opgave van de samenstelling van de raad.

Mr. X is niet verschenen ter zitting van 19 maart 2007.

De raad heeft bij beslissing van 2 april 2007 mr. X voor onbepaalde tijd geschorst in de uitoefening van de praktijk ingaande 2 april 2007.

Laatstgenoemde beslissing is op 3 april 2007 aan mr. X betekend.

Mr. X heeft bij faxbericht van 3 april 2007 de wraking verzocht van de voorzitter en leden van de raad.

Aan mr. X is bij brief van 17 april 2007 bericht dat in de ter beoordeling van dat wrakingsverzoek benoemde wrakingskamer – onder anderen – de in deze procedure als gewraakten aangeduide personen zitting zouden nemen en dat de behandeling van het wrakingsverzoek op 14 mei 2007 zou plaatsvinden. Mr. X heeft deze oproepingsbrief op 19 april 2007 voor ontvangst getekend.

Mr. X heeft bij faxbericht van 10 mei 2007 het standpunt kenbaar gemaakt dat de in deze procedure als gewraakten aangeduide personen zich dienden te verschonen ten aanzien van de behandeling van het wrakingsverzoek van 3 april 2007.

De griffier van die wrakingskamer heeft mr. X bij brief van 10 mei 2007 bericht dat de voor de behandeling van het wrakingsverzoek vastgestelde zitting van 14 mei 2007 gewoon doorgang zou vinden.

Bij faxbericht van 11 mei 2007 heeft mr. X een wrakingsverzoek ingediend tegen de in deze procedure als gewraakten aangeduide personen.

Door de raad is voor de behandeling van laatstgenoemd wrakingsverzoek een geheel anders samengestelde wrakingskamer aangewezen.

Laatstgenoemde wrakingkamer heeft het tweede wrakingsverzoek van 11 mei 2007 op 14 mei 2007 behandeld.

Mr. X is ter zitting van 14 mei 2007 niet verschenen.

Bij beslissing van 25 mei 2007 is het verzoek tot wraking van de in deze procedure als gewraakten aangeduide personen afgewezen onder bepaling dat een nieuw wrakingsverzoek van de voorzitter van de raad mr. V – wegens misbruik door mr. X van het recht om wraking te verzoeken – niet meer in behandeling zal worden genomen en dat de behandeling van het wrakingsverzoek van 3 april 2007 van de voorzitter en leden van de raad op 11 juni 2007 zal plaatsvinden.

Ontvankelijkheid

Als eerste dient te worden beslist of mr. X, ondanks de omstandigheid dat de wetgever in het op het advocatentuchtrecht van toepassing verklaarde art. 515, lid 5, Wetboek van Strafvordering, hogere voorziening tegen een dergelijke beslissing heeft uitgesloten, kan worden ontvangen in het door hem ingestelde beroep tegen de beslissing van de raad van 25 mei 2007.

Het hof acht mr. X ontvankelijk in zijn beroep. Mr. X voert immers onbetwist aan dat hij op grond van de wettelijke regeling ervan mocht uitgaan dat zijn wrakingsverzoek van 11 mei 2007 zou worden afgedaan alvorens zijn eerdere wrakingsverzoek van 3 april 2007 kon worden behandeld, dat hij mitsdien een oproep had te verwachten voor de behandeling van het wrakingsverzoek van 11 mei 2007 en dat de oproep voor de behandeling van het eerdere wrakingsverzoek – 14 mei 2007 – mitsdien was achterhaald. Nu mr. X niet is opgeroepen om op het wrakingsverzoek van 11 mei 2007 te worden gehoord, hem dus de samenstelling van de raad die dat verzoek zou behandelen niet bekend was en hij ook niet is verschenen op de terechtzitting van 14 mei 2007 waar dat verzoek is behandeld, is naar het oordeel van het hof een zo fundamenteel rechtsbeginsel veronachtzaamd dat van een eerlijke en onpartijdige behandeling van het betreffende wrakingsverzoek niet meer kan worden gesproken. Mr. X zal daarom worden ontvangen in zijn beroep tegen de betreffende beslissing.

Beoordeling in hoger beroep van het wrakingsverzoek

Bij faxbericht van 11 mei 2007 heeft mr. X een wrakingsverzoek ingediend tegen de in deze procedure als gewraakten aangeduide personen.

Mr. X heeft aan zijn voornoemd wrakingsverzoek – zakelijk weergegeven – ten grondslag gelegd dat door de houding van de voorzitter mr. V om te weigeren zich te verschonen en om het lid van de raad mr. L niet in de gelegenheid te stellen zich te verschonen, een zwaarwegende aanwijzing bestaat voor het oordeel dat gewraakten tegen mr. X een vooringenomenheid koesteren althans dat de dienaangaande bij mr. X bestaande vrees gerechtvaardigd is.

De wrakingskamer van de raad heeft te dien aanzien overwogen:

De wrakingskamer overweegt dat niet valt in te zien dat de voorzitter mr. V als – in de formulering van mr. X – coördinerend vicevoorzitter van de Rechtbank A in een relatie staat tot de deken van de Orde van Advocaten in het Arrondissement A dan wel tot de adjunct-secretaris van de Raad van Toezicht aldaar, die mr. V had moeten brengen tot het besluit om zich in dezen te verschonen en, nu hij dat niet heeft gedaan, om vooringenomenheid aan zijn kant aan te nemen. Ten aanzien van het lid van de raad mr. L geldt hetzelfde, waarbij nog moet worden overwogen dat aan deze in het wrakingsverzoek niet het verwijt wordt gemaakt dat hij geweigerd heeft zich te verschonen. Het verzoek tot wraking wordt, bij gebreke van andere gronden daarvoor, dus afgewezen. De nevenverzoeken komen dus niet meer voor behandeling in aanmerking.

en

De wrakingskamer acht hier misbruik van recht aanwezig, nu mr. X met zijn herhaalde wrakings niet anders kan hebben beoogd dan ook om het goed functioneren van verschillende voorzitters van de Raad van Discipline te frustreren. Op grond van het voor de Raad van Discipline geldende Reglement Wrakingskamer zal daarom worden bepaald dat een volgend wrakingsverzoek tegen mr. V niet in behandeling zal worden genomen.

Mr. X heeft in zijn beroepschrift kenbaar gemaakt zich niet te kunnen verenigen met de weergave van de feiten in de laatstgenoemde beslissing van de wrakingskamer en heeft voorts tegen die beslissing één grief aangevoerd

waarin hij stelt dat de raad ten onrechte heeft overwogen als hiervoor geciteerd.

In het licht van de – overigens ongemotiveerde – betwisting van de juistheid van de weergave van de feiten door de wrakingskamer van de raad heeft het hof hiervoor de feiten opnieuw vastgesteld.

Het hof leest in de toelichting van mr. X op de door hem aangevoerde grief niet meer of anders dan dat hij zijn oorspronkelijk voor de wraking aangevoerde gronden handhaaft en dat hij daarnaast wijst op algemene beginselen, die bij de beoordeling van een wrakingsverzoek in acht genomen dienen te worden. In het bijzonder voert mr. X daarbij aan dat het oordeel van de wrakingskamer, dat misbruik van recht aanwezig is nu mr. X met zijn herhaalde wrakingen niet anders kan hebben beoogd dan ook om het goed functioneren van verschillende voorzitters van de raad te frustreren, niet op feiten berust en dat het middel van wraking hem ten dienste staat om zijn recht op een onpartijdige rechter af te dwingen.

Het hof maakt het oordeel van de wrakingskamer ten aanzien van de door mr. X verzochte wraking van gewraakten tot het zijne en oordeelt dat niet valt in te zien dat mr. V als – in de formulering van mr. X – coördinerend

vicevoorzitter van de Rechtbank A in een relatie staat tot de deken van de Orde van Advocaten in het Arrondissement A dan wel tot de adjunct-secretaris van de raad van toezicht aldaar, die mr. V. had moeten brengen tot het besluit om zich in dezen te verschonen en, nu hij dat niet heeft gedaan, om vooringenomenheid aan zijn kant aan te nemen. Ten aanzien van het lid van de raad mr. L geldt hetzelfde, waarbij nog moet worden overwogen dat aan deze in het wrakingsverzoek niet het verwijt wordt gemaakt dat hij geweigerd heeft zich te verschonen. Het beroep van mr. X op ‘werkkring partner, zakelijke relaties en nevenfuncties’ is op geen enkele wijze onderbouwd zodat het hof daaraan voorbijgaat.

Het hof is voorts van oordeel dat evenmin valt in te zien dat gewraakten aldus bij mr. X de gerechtvaardigde schijn van partijdigheid hebben gewekt.

De aangevoerde grief kan op die punten mitsdien niet tot vernietiging van de aangevallen beslissing leiden zodat die op dat punt zal worden bekrachtigd.

Ten aanzien van de beslissing van de wrakingskamer, dat misbruik van recht aanwezig is nu mr. X met zijn herhaalde wrakingen niet anders kan hebben beoogd dan om het goed functioneren van verschillende voorzitters van de Raad

van Discipline te frustreren en dat om die reden een volgend wrakingsverzoek tegen mr. V niet in behandeling zal worden genomen, oordeelt het hof dat de aangevallen overweging – wat daarvan ook zij – de op dat punt gegeven beslissing niet kan dragen. Niet is immers gebleken dat mr. V herhaaldelijk door mr. X is gewraakt. De door de wrakingskamer kennelijk voorgestane maatregel, dat mr. X het recht zou worden ontnomen om in zijn algemeenheid een wrakingsverzoek van een voorzitter van de Raad van Discipline te doen, is rechtens niet toelaatbaar en wordt door de gegeven beslissing ook niet bewerkstelligd.

De aangevallen beslissing zal ten aanzien van dat onderdeel daarom worden vernietigd.

Beslissing

Het hof vernietigt de beslissing van de wrakingskamer van 25 mei 2007 voor zover daarin is bepaald dat een nieuw wrakingsverzoek tegen mr. V niet meer in behandeling zal worden genomen en bekrachtigt die beslissing voor het overige.

.....
 (advertenties)

TOGA
atelier
 Schout & Katsantonis
 www.toga.net

- Rijsleverancier
- Toga's op maat van eerste kwaliteit stof
- Korte levertijd
- Bef cadeau bij bestelling toga

Industrieweg 51 3044 AS Rotterdam
 Tel. 010 - 245 07 66 Fax 010 - 245 07 67

CASSATIE

Delissen Martens advocaten & belastingadviseurs adviseert en procedeert in cassatie.

**MARTENS
 DELISSEN**

Sportlaan 40
 2566 LB Den Haag
 T 070 311 54 11
 www.delissenmartens.nl

Contactpersoon:
 mr M.J. van Basten Batenburg

Duijn Bloem Voss Advocaten

Duijn Bloem Voss Advocaten te Zaandam richt zich speciaal op de juridische dienstverlening aan het midden- en kleinbedrijf in de Zaanstreek en omliggende regio.

Onze rechtspraak begeeft zich vooral op het gebied van arbeidsrecht, bestuursrecht, ondernemingsrecht en insolventierecht. Zaanstad vormt met meer dan 130.000 inwoners en een rijk geschakeerd bedrijfsleven een uitdaging voor de commerciële rechtspraak.

Ons kantoor is toonaangevend in de Zaanstreek en gevestigd in een markant, goed geoutilleerd kantoor (voormalig gemeentehuis van Zaandam).

Wegens uitbreiding zoeken wij:

1. advocaat-medewerker

die ervaring heeft opgedaan in de commerciële rechtspraak

2. advocaat-medewerker insolventie- en faillissementsrecht

die ruime ervaring heeft op dit rechtsgebied.

Voor inhoudelijke informatie kunt u contact opnemen met mr. R.J. Frans en u kunt hem uw schriftelijke sollicitatie sturen naar onderstaand adres of per email.

Duijn Bloem Voss Advocaten
T.a.v. mr. R.J. Frans
Postbus 1178
1500 AD Zaandam
Telefoon 075 - 635 38 31
Email: frans@dbv-advocaten.nl

www.dbv-advocaten.nl

Everts Vogelaar Spijker Advocaten is een advocatenkantoor, dat actief is in het Arrondissement 's-Gravenhage, met name in het West- en Oostland. Vanuit onze kantoren in 's-Gravenzande, Honselersdijk en Pijnacker richten wij ons op een brede markt: het bedrijfsleven, overheden en de particuliere cliënt.

Everts Vogelaar Spijker •Advocaten

WESTLAND
Oudelandstraat 1
2691 CB 's-Gravenzande

Dijkweg 125a
2675 AC Honselersdijk

OOSTLAND
Stationsstraat 1
2641 GH Pijnacker

www.evsadvocaten.nl

Om de huidige groei in goede banen te leiden, zijn wij voor onze vestigingen in het Westland op zoek naar een:

(gevorderd) advocaat-stagiaire en advocaat medewerker

Everts Vogelaar Spijker Advocaten is een dynamisch en ambitieus advocatenkantoor. Wij zoeken kandidaten die zelfstandig mee kunnen bouwen aan de verdere ontwikkeling van ons kantoor. U zult in principe werkzaam zijn in de algemene praktijk maar er is ruimte voor specialisatie. Voor de functie van advocaat medewerker is een parttime invulling van minimaal drie dagen bespreekbaar.

Kandidaten die geïnteresseerd zijn in een kantoor met een informele sfeer gecombineerd met een zakelijke benadering willen wij graag ontmoeten. De arbeidsvoorwaarden, waaronder mogelijk een auto van de zaak, zijn uitstekend en worden in onderling overleg met de kandidaat op maat vastgesteld.

Herkent u zich in dit profiel? Stuur dan uw schriftelijke reactie, voorzien van c.v. naar mr. E. Spijker, Postbus 99, 2670 AB Naaldwijk. U kunt ook rechtstreeks mailen naar spijker@evsadvocaten.nl. Indien u meer informatie wenst over één van beide functies, neem dan telefonisch contact op met mr. E. Spijker. Hij is bereikbaar op 0174 – 614 656.

**ONDERNEMINGSRECHT
ARBEIDSRECHT**

VESTIUS
a d v o c a t e n

**Vestius Advocaten
Amsterdam**

zoekt

échte advocaten

www.vestius.com

Wegens het vertrek van onze
familierecht advocaat
zoeken wij

een ondernemende familierecht specialist,

bij voorkeur op basis van kostendeling. Een kandidaat die tevens thuis is in het arbeidsrecht zou perfect passen.

Ons kantoor te Utrecht is all-round met een stevige vastgoedpraktijk. Ons team bestaat uit drie advocaten.

Reacties onder nummer 7881 zenden aan:
Bureau BDM B.V.
Steekterweg 80G
2407 BH Alphen aan den Rijn

**VOX ET
LINGUA**

Vertalingen (gewaarmerkt)

Da Costakade 8-huis
1052 SJ Amsterdam

Mobiel 06-20004823
Telefoon 020-6167821
E-mail vox@euronet.nl
Internet www.voxetlingua.nl

VOX ET LINGUA

ZIYA TOGA'S

*-Eerste kwaliteit stoffen, secure afwerking
-Maatneming op kantoor / thuis mogelijk
-Beffen op voorraad*

*Toga in zeer lichtgewicht 100 % Cool Wool en incl. bef naar
keuze in 2008:*

Advocaat € 375,- ex. BTW
Rechter / O. v. J. € 475,- ex. BTW
Raadshcer / Adv. Gen. € 485,- ex. BTW

Leeghwaterlaan 76
5223 BA 's-Hertogenbosch
(Bij paleis van justitie)

073 - 6234526
www.ziyatoga.nl
info@ziyatoga.nl

DANIËLS HUISMAN

advocaten notaris

ALMELO
ENSCHEDÉ
GOOR
RIJSSEN

Altijd de juiste zet.

Huis
advocaten

Daniëls Huisman Advocaten Notaris is een jong en dynamisch advocaten- en notariškantoor met vestigingen te Almelo, Enschede, Goor en Rijssen.

Wij zoeken ter uitbreiding van onze vestiging, gericht op de ondernemingspraktijk, te Enschede (thans 6 advocaten) een:

Advocaat-medewerker en/of Advocaat-stagiaire

Wij vragen een daadkrachtige, zelfbewuste en resultaatgerichte advocaat, die de taal van de ondernemer spreekt.

Wij bieden een professionele, doch informele werkomgeving met concurrerende arbeidsvoorwaarden en een uitstekend toekomstperspectief.

Herkent u zichzelf in dit profiel dan nodigen wij u van harte uit om te reageren.

Uw sollicitatie met C.V. kunt u richten aan mr. A.C. Huisman,
Postbus 111, 7500 AC Enschede, telefoon 053 - 4 801 840
zie ook: www.danielshuisman.eu

Acquisitie naar aanleiding van deze advertentie wordt niet op prijs gesteld

Van Steen en Pronk Advocaten zoeken op korte termijn:

advocaat-medewerker(s) en/of
gevorderde stagiaire(s)

voor de ondernemingspraktijk.

Hij/zij dient te beschikken over:

- een gedegen juridische kennis
- goede sociale en communicatieve vaardigheden
- een grote mate van zelfstandigheid
- een praktische en zakelijke instelling, zonder het sociale aspect van de praktijk uit het oog te verliezen
- groot enthousiasme voor het advocatenvak, waarin – naast een gezonde dosis ambitie en stressbestendigheid – gevoel voor humor en het vermogen te relativeren een belangrijke rol spelen.

Wij bieden een werkomgeving waar in een ontspannen collegiale sfeer kan worden gewerkt, met goede mogelijkheden voor specialisatie. Kandidaten met kennis en ervaring op het gebied van civielrecht en de insolventiepraktijk genieten de voorkeur.

Zie voor verdere informatie www.vansteenpronk.nl

Reacties zien wij graag binnen veertien dagen na verschijning van dit blad tegemoet en zullen strikt vertrouwelijk worden behandeld.

Van Steen en Pronk Advocaten
Grote Kerkstraat 42
7902 CK Hoogeveen
telefoon 0528-267231
e-mail p.van.steen@vansteenpronk.nl

ALT KAM BOER ADVOCATEN

CIVIELE CASSATIE ?

- prijsafspraken mogelijk
- ook op basis van toevoeging
- zie onze website voor voorbeeldzaken

Info: mr H.J.W. Alt, Pb. 82228, 2508 EE Den Haag
Tel.: 070 - 358 94 79, fax: 070 - 358 51 97
alt@altkamboer.com, www.altkamboer.com

Aegis advocaten is een jong ambitieus kantoor met vestigingen in Almere en Haren (Gn).

Wij zoeken per direct naar een advocaat-medewerker of gevorderde stagiaire die in staat is om zelfstandig een civiele praktijk te voeren met de nadruk op verbintenissen-/ondernemingsrecht of met de nadruk op arbeidsrecht, ambtenarenrecht en onderwijsrecht (standplaats Almere of Haren). Samenwerking op basis van kostendeling geniet de voorkeur.

Uw schriftelijke reactie kunt u richten aan Aegis advocaten, t.a.v. mr. M.H. Horst, postbus 1391, 1300 BJ Almere, of per e-mail naar: info@aegisadvocaten.nl. Informatie kan worden ingewonnen via telefoonnummer 036 - 750 82 14. Of bezoek onze website: www.aegisadvocaten.nl.

Advocaat stagiaire Corporate / M&A

Kandidaat-notaris commercieel vastgoed

Advocaat-medewerker Ondernemingsrecht

Jurist Bank- en effectenrecht

Kantonrechter

Voor een compleet aanbod van juridische vacatures ga je naar jbb.nl

Juridische Banenbank

ElsevierINA meer dan een rekenprogramma

De voordelen van het alimentatierekenprogramma ElsevierINA voor u op een rij:

- ✓ Gebruikt door de **rechterlijke macht**
- ✓ **Makkelijke navigatie**
- ✓ Maken van meerdere berekeningen naast elkaar
- ✓ Toevoegen van eigen specificaties en notities
- ✓ Omzetten van berekeningen naar een **PDF of Word bestand**
- ✓ Uitgebreide printfunctie
- ✓ Informatie uit het **Tremarapport** direct zichtbaar in het programma
- ✓ Dossiers worden **locaal** opgeslagen

Overtuig uzelf en bekijk de demo op www.elsevierjuridisch.nl/ina

ElsevierINA
Iudex Non Aestimat

Via de maatschap Anker & Anker Opleidingen kunt u in één dagdeel op een bijzondere en sfeervolle locatie een actualiteitencursus volgen op het gebied van strafrecht en strafprocesrecht.

4 PO-punten en een borrel na afloop, een fraaie combinatie.

U kunt intekenen voor de volgende cursussen in 2009:

- 21 januari 2009 : Breda, Golden Tulip Mastbosch Hotel
- 4 februari 2009 : Lent, Wijnfort
- 11 maart 2009 : Haarlem, het wapen van Kennemerland
- 8 april 2009 : Delden, Restaurant & Hotel Carelshaven
- 19 mei 2009 : Schiermonnikoog, Hotel Van der Werff} eendaagse cursus en nieuwe onderwerpen
- 20 mei 2009 : Schiermonnikoog, Hotel van der Werff} idem
- 17 juni 2009 : Maastricht, Chateau Neercanne} eendaagse cursus
- 18 juni 2009 : Maastricht, Chateau Neercanne} idem
- 24 juni 2009 : Maastricht, Chateau Neercanne} idem
- 1 juli 2009 : In de omgeving van Zwolle

- 16 september 2009 : Bergen op Zoom
- 14 oktober 2009 : Utrecht
- 18 november 2009 : Amsterdam
- 10 december 2009 : Den Haag
- 16 december 2009 : Rotterdam

Chateau Neercanne

Daarnaast worden door ons kantoor in 2009 ook nog vier cursussen gegeven op het gebied van het jeugdstraf(proces)recht. Het gaat hierbij om de volgende cursussen:

- 18 maart 2009 : Wapse, Event Centre 't Swaeneven
- 8 juli 2009 : Utrecht
- 23 september 2009 : Limbricht, Kasteel Limbricht
- 12 november 2009 : Omgeving Den Haag

De inleiders zijn prof. dr. J. Boksem, mr. H. Anker en mr. W. Anker.

Voor alle cursussen geldt als aanvangstijd 13.00 uur. Vanaf 12.30 uur zijn er voor de cursisten broodjes beschikbaar. Er zijn twee pauzes en de cursus eindigt om 17.30 uur. Vanaf 17.30 uur tot ± 18.30 uur wordt er gezamenlijk geborrelt in de met zorg uitgekozen markante etablissementen.

De kosten bedragen € 425,= (incl. btw) per cursus (per 1 juni 2009 € 450,=, incl. btw). Aanmelding kan via onderstaande website.

Anker & Anker Opleidingen
Contactpersoon: mw. M.A. Nicolai
Postbus 324
8901 BC Leeuwarden
Tel. 058 - 244 25 00
Website: www.ankerenanker.nl
E-mail: info@ankerenanker.nl

SCHEILEN ADVOCATEN

Ons kantoor, gevestigd te Nieuwegein, is modern en goed geoutilleerd. Thans zijn er 3 advocaten werkzaam.

Het kantoor richt zich op de algemene commerciële advies- en procespraktijk, doch is intern vergaand gespecialiseerd op de rechtsgebieden insolventierecht, ondernemingsrecht, vastgoedrecht, arbeidsrecht, personen- en familierecht. Ons cliëntenbestand bestaat voor het merendeel uit kleine en middelgrote ondernemingen.

Wegens het vertrek van een medewerker en de gestage groei van de praktijk, zoeken wij met name voor het personen- en familierecht een:

ADVOCAAT-MEDEWERKER OF (GEVORDERD) ADVOCAAT-STAGIAIRE

Wij bieden een prettige werksfeer, goed salaris en de mogelijkheid tot specialisatie.

Voor meer informatie kunt U contact opnemen met Mr R. Bagasrawalla of Mr L.J.P. Selders, beiden bereikbaar onder telefoonnummer 030-6052064.

Uw sollicitatiebrief met curriculum vitae en cijferlijst kunt U richten aan:

Scheilen Advocaten, t.a.v. Mr R. Bagasrawalla, Postbus 688, 3430 AR Nieuwegein.

WESTENDORP & LOOMAN ADVOCATEN, een toonaangevend kantoor in de Haagse regio, is actief voor particulieren en ondernemingen op alle rechtsgebieden, met als speerpunten:

- strafrecht
- vastgoedrecht
- arbeidsrecht
- personen- en familierecht
- algemeen verbintenissenrecht

Voor onze vestigingen in Den Haag en Wassenaar zijn wij op zoek naar:

een (gevorderd) advocaat-stagiaire

en

medewerker (m/v).

Wij vragen een klantgerichte, gedreven en teamgerichte instelling, met ruime kennis of bijzondere interesse in bovengenoemde rechtsgebieden. Ook vinden wij flexibiliteit, betrokkenheid en efficiency belangrijk. Ons kantoor kenmerkt zich door een informeel en persoonlijk contact.

Sollicitaties kunnen worden gericht aan:

De heer Mr A.H. Westendorp
Westendorp & Looman Advocaten
Groot Hertoginnelaan 26
2517 EG Den Haag
Email: westendorp@wldadvocaten.nl

Niche kantoor vastgoed regio Utrecht

In de regio Utrecht is er ruimte voor een gespecialiseerd kantoor, waarin specialisten samenwerken op de gebieden

- huurrecht
- civiel bouwrecht
- milieu- en omgevingsrecht
- pachtrecht
- onteigeningsrecht

Het op te richten kantoor richt zich op het bedrijfsleven, particulieren en non-profit instellingen. De adverteerder is breed gespecialiseerd op de gebieden bouw en huur en heeft al jaren een goedlopende praktijk.

Uw reactie wordt strikt vertrouwelijk behandeld.

Reacties onder nummer 7882 kunt u sturen aan: Bureau BDM B.V., Steekterweg 80G, 2407 BH Alphen aan den Rijn.

Procederen in Duitsland?

**Duitse advocaten, vloeiend tweetalig,
gespecialiseerd in Nederlands-Duitse rechtszaken**

Blankestijn & Oortman Advocaten en Rechtsanwältinnen
Postbus 619, 7550 AP HENGELO

Telefoon 074 - 259 38 67

Fax 074 - 259 38 68

www.blankestijnoortman.nl

Werken in het hol van de leeuw?

Maes Staudt Advocaten N.V. zoekt:

advocaat/jurist arbeidsmigratie • goede kennis van de Wet arbeid vreemdelingen, het relevante vreemdelingenrecht en de Europese migratierichtlijnen • goede beheersing van de Engelse taal

advocaat arbeidsrecht • gevorderd stagiaire/beginnend medewerker

secretaresse • goede kennis van MS Office • perfecte beheersing van de Nederlandse taal

Maes Staudt Advocaten is een jong, dynamisch advocatenkantoor, gespecialiseerd in nationaal en internationaal arbeidsrecht en arbeidsmigratie met (multi)nationals en uitzendorganisaties als klant. Heb je interesse? Stuur dan binnen twee weken je motivatie en cv naar c.staudt@maes-staudt.nl.

P.O. Box 600, 5600 AP Eindhoven | T 040 - 290 99 55 | www.maes-staudt.nl

OLLING

ALL IN FINANCE

Behalve dat we al uw fiscale zaken kunnen regelen, adviseren wij u ook graag over al uw andere financiële zaken. We brengen uw toekomst persoonlijk, professioneel en plezierig in kaart. Bel voor een lucratief gesprek **033 433 7038** of ga naar olling.nl.

Olling Belastingadviseurs
Herman Olling FB
Mr. Jos Tummers

Advocatenkantoor

VUURENS & LAGERWEIJ

te DELFT

is een samenwerkingsverband van zes zelfstandige advocaten die werken op basis van kostendeling. Het kantoor heeft een gevarieerde algemene praktijk met het accent op familierecht, insolventierecht, arbeidsrecht, sociaal zekerheidsrecht en strafrecht.

Het kantoor is gevestigd in een monumentaal pand, goed bereikbaar, gelegen in het centrum van Delft. Wij komen graag in contact met een

ADVOCAAT of ADVOCAAT-STAGIAIR

bij voorkeur met werkervaring binnen en/of buiten de advocatuur.

Voor informatie en uw reactie kunt u zich wenden tot mr L.P. Lagerweij, Postbus 3108, 2601 DC Delft, 015 - 215 29 29.

Ons advocatenkantoor is gevestigd te Schiphol-Rijk, een van de belangrijkste economische knooppunten van de Randstad. Wij voeren een commerciële (proces) praktijk waarbij het accent sterk op het civiele en ondernemingsrecht ligt. Ons kantoor kenmerkt zich door een sterke betrokkenheid met onze cliënten en een informele sfeer en is verbonden aan Law Exchange International (EESV), een netwerk van internationale advocatenkantoren.

Juridische dienstverleners voor ondernemingen, (semi) overheid en particulieren

Wij zoeken een:

(GEVORDERD) ADVOCaat-STAGIAIRE/MEDEWERKER

De ideale kandidaat is enthousiast, werklustig, leergierig en zelfstandig. Wij bieden een afwisselende baan met een goede balans tussen werk en privé. De advocaat krijgt de ruimte om binnen de doelstellingen van het kantoor zich te bekwamen in de rechtsgebieden waar zijn/haar interesse naar uitgaat.

Sollicitaties met curriculum vitae gaarne richten aan:

Levenbach & Gerritsen Advocaten
T.a.v. mr. A.S. van Gaalen
Tupolevlaan 22A, 1119 NX Schiphol-Rijk
Telefoon: 020-3548060
E-mail: d.vangaalen@levenbach-gerritsen.nl
Websites: www.levenbach-gerritsen.nl; www.lawexchange.org

op-recht *bn, bw* = welgemeend, hartelijk, innig,
loyaal, ongeveinsd, open, openhartig, rechtuit,
serieus, rechtschape en zuiver.

Ben jij een teamplayer en op zoek naar uitdagingen op een kwalitatief hoogstaand niveau in Noord-Holland?

Oprecht Advocaten biedt **Advocaat Stagiaires m/v** een op maat gesneden begeleidingstraject, de mogelijkheid om zich te specialiseren en uitstekende arbeidsvoorwaarden. Wil je meer weten? Neem dan contact op met Linda Bijl (l.bijl@oprecht.nl).

www.oprecht.nl

AVINCI ADVOCATEN

is op zoek naar een

gevorderde stagiaire

voor de algemene praktijk, bij voorkeur in het bezit van een afgeronde beroepsopleiding.

Avinci Advocaten is een kantoor met een informele sfeer. Een werkplek waar ruimte is om je te ontplooiën, een plek om met je collega's te lachen. Ben je daarnaast op zoek naar een werkplek waar de handen uit de mouwen moeten worden gestoken, naar een kantoor dat service aan de cliënten hoog in het vaandel heeft, dan ben je bij Avinci Advocaten aan het goede adres.

Geïnteresseerd?

Neem contact op met Mr A. ter Meulen, 010 - 477 77 55. Schriftelijke sollicitaties kunt u richten aan Mr A.C. Hansen, hansen@avinci.nl. U kunt ook schriftelijk reageren naar het onderstaande adres.

Avinci Advocaten

Mathenesserlaan 224, 3021 HM Rotterdam, www.avinci.nl,
T: 010 - 477 77 55, F: 010 - 478 09 09

Leeman Verheijden Huntjens Advocaten richt zich op juridische dienstverlening aan ondernemers en ondernemingen. Binnen het kantoor zijn de vakgroepen arbeidsrecht, ondernemingsrecht, procesrecht, insolventierecht en familie- en erfrecht (voor ondernemers) actief.

Ruimte voor ambities

Ter versterking en uitbreiding van ons kantoor zijn we op zoek naar :

advocaat-stagiaires (m/v)

voor de vakgroepen Arbeidsrecht en Ondernemingsrecht

advocaat-medewerkers (m/v)

voor de vakgroepen Arbeidsrecht en Ondernemingsrecht/Insolventierecht

Profiel

Een stevige persoonlijkheid, ambitieus, een commerciële en flexibele instelling en een teamspeler.

Aanbod

We bieden je de ruimte om in een prettige werkomgeving met boeiende zaken en cliënten je talenten in te zetten en je kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen.

De advocaat-medewerker wordt in staat gesteld om een eigen praktijk op te bouwen.

Meer informatie

Voor meer informatie over het kantoor, de vakgroepen en de vacatures verwijzen we naar onze website www.lvh-advocaten.nl

Solliciteren

Een cv met begeleidende brief kan je sturen ter attentie van onze kantoormanager Jacqueline Blok (blok@lvh-advocaten.nl).

Bij haar kan je ook nadere informatie inwinnen.

Leeman Verheijden Huntjens advocaten

Westersingel 96, 3015 LC Rotterdam, Telefoon: 010 209 27 57

AantjesZevenberg

ADVOCATEN

AantjesZevenberg Advocaten in Rijswijk zijn op korte termijn op zoek naar een

advocaat-medewerker / gevorderd stagiair (full-/parttime)

U bent een gedreven, bevoegen en daadkrachtig advocaat met een dienstverlenende instelling.

AantjesZevenberg Advocaten is een energiek kantoor met als voornaamste specialismen arbeidsrecht, letselschade, civiele cassatie, insolventierecht, ondernemingsrecht en personen- en familierecht. Wij bieden een informele en plezierige werkomgeving waar hoogwaardige kwaliteit geleverd wordt en waar daadwerkelijk gelet wordt op de goede balans tussen werk en vrije tijd. Het kantoor biedt daarnaast goede mogelijkheden tot (verdere) specialisatie.

Wij ontvangen graag uw schriftelijke reactie (met CV) uiterlijk 30 januari 2009, t.a.v. mr. M.J.I. Assink, Postbus 1213, 2280 CE Rijswijk (ZH).

Meer informatie: www.aantjeszevenberg.nl en (070) 390 62 60

In verband met de gestage toename van werkzaamheden zoeken wij ter versterking van ons moderne en volledig geautomatiseerde kantoor in Houten op korte termijn een:

ADVOCaat-MEDEWERKER

die zich in een prettige werkomgeving zal gaan bezighouden met de algemeen civielrechtelijke praktijk.

Uw schriftelijke reactie met Curriculum Vitae en cijferlijst kunt u binnen 14 dagen zenden aan Mr R. van den Brink.
Per post: postbus 346, 3990 GC Houten
Per e-mail: brink@slagmaat.nl
Voor meer informatie kunt u terecht op onze website: www.slagmaat.nl of telefonisch (030) 635 34 32.

VAN SLAGMAAT
advocaten

Bij Van Slagmaat Advocaten werken 22 medewerkers, waaronder 14 advocaten. Vanuit de vestigingen te Utrecht en Houten zijn wij actief op de zakelijke en de particuliere markt ondermeer op het gebied van het ondernemingsrecht, contractenrecht, bouwrecht, bestuursrecht, arbeidsrecht, huurrecht en personen- en familierecht. Het kantoor kent een informele en dynamische werksfeer. Er wordt gewerkt met een hoge mate van zelfstandigheid en grote inzet.

2Blegal wenst je in 2009 een prachtig vervolg op je carrière als:

**advocaat-medewerker
arbeidsrecht**

die meteen leiding kan geven aan deze sectie

**advocaat-medewerker
ondernemingsrecht**

met de drive om deze sectie verder uit te bouwen

Het begin van het nieuwe jaar is een uitstekende aanleiding om een volgende stap in je carrière te maken. Bij 2Blegal: een jong en snelgroeiend advocatenkantoor in Amsterdam. Gespecialiseerd in juridisch advies voor ondernemers. 2Blegal biedt je niet alleen een stimulerende werksfeer, een goed salaris en een uitdagend carrière-perspectief, maar ook een uiterst gezonde work-life balance. Zin om met ons mee te groeien? Kijk dan op onze website voor het functieprofiel van bovenstaande functies en stuur je CV en motivatie naar Henk Brat (h.brat@2blegal.nl)

Nu ook als
compacte
USB-stick

Razendsnel e-mailen en internetten
waar en wanneer u wilt.
Met de Dongel van KPN.

€ 16,⁸¹/per maand
excl. btw

Mobiel werken.
Makkelijk toch?

Verkrijgbaar via kpn.com/dongel | 0800-0105 | KPN Business Center

 kpn
sluit je aan